

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY DREZDENKO
NA LATA 2008-2013**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	6
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	7
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	9
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	24
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	25
2.2. DEMOGRAFIA	26
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	30
2.4. KWESTIA DZIECKA	41
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	46
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	52
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	55
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	59
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	61
2.10. ANALIZA SWOT	70
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	79
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	87
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	91
3.1. MISJA	92
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	95
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	107
4. UWAGI KOŃCOWE.....	116

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy. W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w **Ośrodku Pomocy Społecznej w Dreźnie** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

W pracach nad strategią uczestniczyli eksperci, specjaliści, przedstawiciele środowisk oświaty kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dreżdenko na lata 2008-2013 jest dokumentem uspołecznionym i opracowanym przy zastosowaniu metod partycypacyjnych. Składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

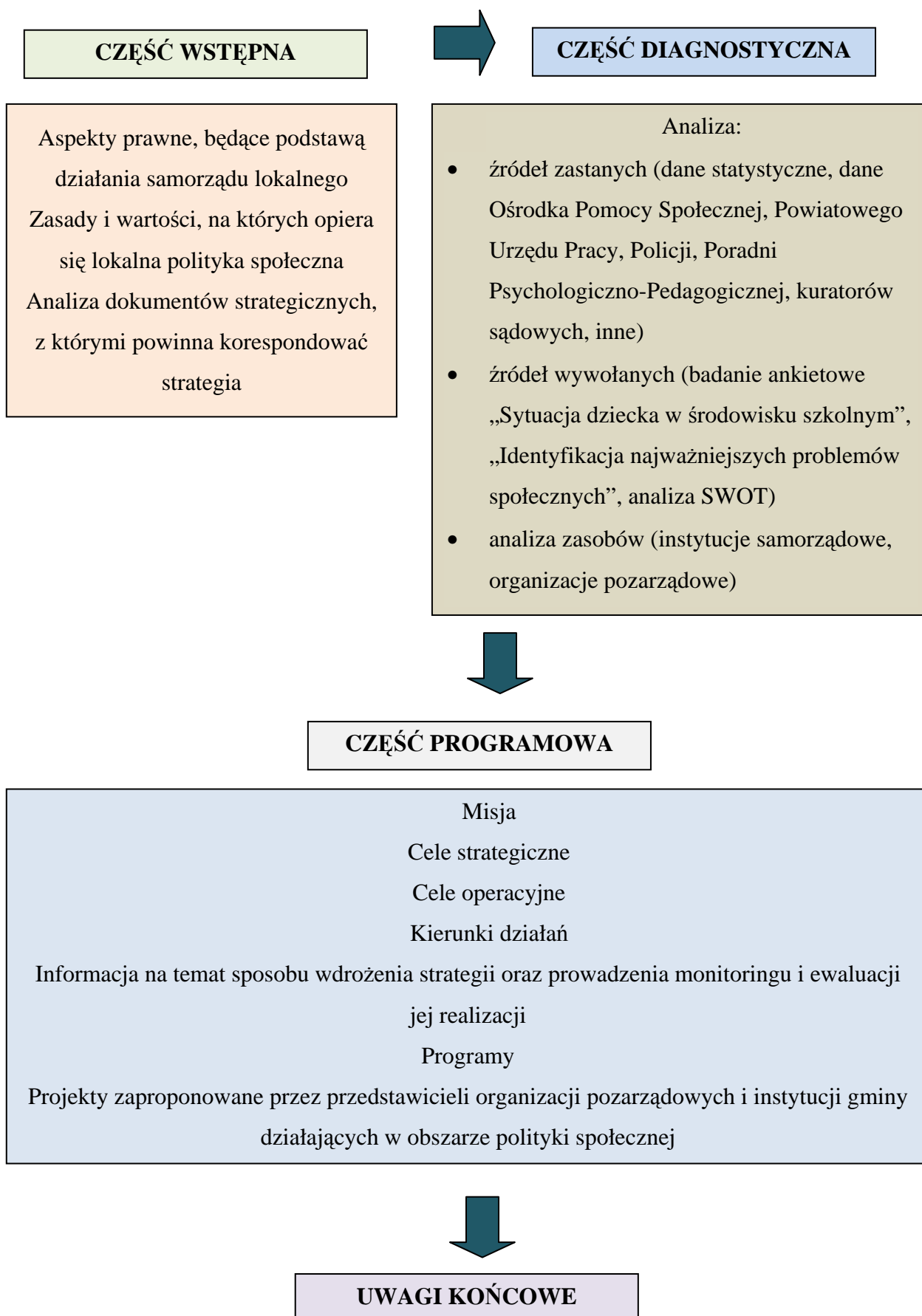
1. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;
3. Kwestia osób bezrobotnych;
4. Kwestia uzależnień;
5. Kwestia niepełnosprawności;
6. Kwestia przestępczości;
7. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy;
8. Analiza SWOT;
9. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski władz lokalnych, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji. Część programowa dokumentu zawiera również projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji gminy działających w obszarze polityki społecznej.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drezdenko na lata 2008-2013 prezentuje poniżej zamieszczony diagram.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, oraz zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna. Ponadto zawiera ona analizę dokumentów programowych opracowanych na poziomie kraju, województwa, powiatu i gminy, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1982 r. Nr 35, poz. 230 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.),

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubuskiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność

między zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drezdenko na lata 2008-2013 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.3.1. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też

w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.3.2. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych

w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorzady lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;

- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.3.3. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji

sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie, aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.3.4. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji

Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- Priorytet I – Działanie 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego celem zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;
- Priorytet VII – Działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego celem zakłada rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;

- Priorytet VII – Działanie 7.2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego celem jest poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego celem zakłada wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”, którego celem zakłada wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform.

1.3.5. STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO NA LATA 2005-2013

Dynamicznie zmieniające się uwarunkowania postawiły przed samorządem województwa lubuskiego nowe zadania z zakresu polityki społecznej. Pojawiające się problemy społeczne zadecydowały o tym, że władze samorządowe oraz inne instytucje szczebla regionalnego i lokalnego stanęły przed koniecznością ich rozwiązania w sposób systemowy i kompleksowy. Dlatego też uznano za celowe spojrzenie na te zagadnienia w długofalowej perspektywie, jaką przyjęto w strategii rozwoju województwa lubuskiego do roku 2020, określając w niej jednocześnie główne cele strategiczne regionu. Omawiana strategia polityki społecznej województwa lubuskiego stanowi jej integralną część, uszczegóławiając główne cele strategiczne regionu. Zintegrowane rozwiązywanie problemów ze sfery społecznej zaprezentowane w tym dokumencie pozwoliło na przyjęcie nowych rozwiązań w celu ograniczenia niekorzystnych zjawisk i pobudzania aktywności społecznej.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005-2013 jest strategią sektorową, stanowiącą skonkretyzowany, długofalowy plan działania oparty o diagnozę województwa lubuskiego z września 2004 roku, będącą wielowątkowym opisem warunków życia ludności regionu. Strategia kreuje innowacyjne spojrzenie na

zastany zespół uwarunkowań, wyznacza najważniejsze kierunki działania i cele strategiczne dla regionu w zakresie planowania zadań przy poszanowaniu priorytetów, za które uznano:

1. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin ubogich, objętych bezrobociem oraz ich integracja ze społeczeństwem
3. Doskonalenie systemu wsparcia społecznego
4. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

W Strategii poddano analizie główne problemy społeczne regionu, zaliczając do nich: starzenie się populacji, zmianę modelu rodziny, bariery w zatrudnieniu, ubóstwo, rodzinę w sytuacjach kryzysowych i problemy psychospołeczne, niepełnosprawność w wymiarze indywidualnym i społecznym oraz kapitał kulturowy mieszkańców w zetknięciu z problemami społecznymi.

Po przeprowadzeniu analizy SWOT poszczególnych problemów społecznych sporządzono tzw. karty strategiczne, w których sformułowano cele operacyjne wraz z ich szczegółowym opisem, wyznaczono konkretne przedsięwzięcia i podmioty uczestniczące w ich realizacji, spodziewane efekty, źródła finansowania i zadania stawiane podmiotom kreującym regionalną politykę społeczną (karty strategiczne odnoszą się do wyżej wymienionych priorytetów). W zakresie poszczególnych priorytetów wskazano na następujące cele operacyjne:

Priorytet 1:

- wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji, w tym szczególnie opiekuńczo-wychowawczej oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich pomocy socjalnej
- zwiększenie dostępu do różnych form edukacji, dóbr kultury, kultury fizycznej.
- zapewnienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej dostępu do edukacji i rehabilitacji
- promocja zdrowia

Priorytet 2:

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez zatrudnienie i likwidację barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się

- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka oraz ich integracja ze społeczeństwem

Priorytet 3:

- wspieranie samorządów lokalnych w zapewnianiu usług opiekuńczych
- wspieranie samorządów lokalnych w realizacji zadań w zakresie doskonalenia systemu rehabilitacji społecznej i tworzenia systemu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych
- wspieranie samorządów lokalnych w zakresie tworzenia i realizacji programów reintegracji społecznej i zawodowej osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka
- doskonalenie zawodowe służb społecznych

Priorytet 4:

- rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi
- promowanie aktywności obywatelskiej
- zapobieganie dyskryminacji, ksenofobii, rasizmowi i związanej z nimi nietolerancji

1.3.6. POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2005-2015

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjętej przez Radę Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego w Strzelcach Krajeńskich 18 marca 2005 roku. Dokument, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego określono cel strategiczny – „Poprawa jakości życia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym” – oraz następujące cele główne i operacyjne:

1. Poprawa funkcjonowania rodzin
  - profilaktyka dysfunkcji rodzin
  - rozwój opieki nad dzieckiem i rodziną
  - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
2. Działania na rzecz zatrudnienia i przeciwdziałania skutkom bezrobocia
  - dostosowanie kwalifikacji kadr do potrzeb rynku pracy
  - wyrównywanie szans na rynku pracy
  - zwiększenie szans młodzieży na uzyskanie zatrudnienia lub kontynuowanie nauki
3. Usamodzielnienie społeczne i zawodowe osób niepełnosprawnych poprzez działania rehabilitacyjne i zatrudnienie
  - rehabilitacja społeczna
  - rehabilitacja zawodowa i zatrudnienie
  - przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych

1.3.7. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY DREZDENKO DO 2015 ROKU

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw), konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz

sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanym dla rozwoju gminy działalności.

Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Drezdenko do 2015 roku. Określa ona prognozy, wizje rozwojowe oraz cele, a także zadania i sposoby ich osiągnięcia, które mają służyć mieszkańcom gminy w rozwoju społeczno-gospodarczym, samorządności lokalnej oraz podnoszeniu stopy życiowej i bytu. W trakcie prac nad dokumentem przedstawiono cel główny, który określono następująco: „Gmina Drezdenko rejonem turystyczno-rolniczo-przemysłowym europejskiego wymiaru”. W celu przeprowadzenia wszechstronnej analizy strategicznej SWOT dokonano długookresowej prognozy społeczno-gospodarczej krajów UE, Polski i powiatu strzelecko-drezdeneckiego. Ponadto analizie poddano zasoby materialne, ludzkie i finansowe gminy, zidentyfikowano występujące problemy oraz opracowano plan rozwoju gminy z harmonogramem i sposobami finansowania zadań strategicznych.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Drezdenko jest gminą miejsko-wiejską, położoną w północno-wschodniej części województwa lubuskiego. Jest jedną z pięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu strzelecko-drezdeneckiego. Zajmuje powierzchnię 400 km² i liczy 17.196 mieszkańców, z czego ok. 60% ludności mieszka w Drezdenku będącym siedzibą władz gminy (stan na 31.12.2006 r.).

Do gminy należy dwadzieścia siedem sołectw: Bagniewo, Czartowo, Drawiny, Goszczanowiec, Goszczanowo, Goszczanówko, Gościm, Górzyska, Grotów, Karwin, Kosin, Kijów, Klesno, Lipno, Lubiatów, Lubiewo, Marzenin, Modropole, Niegosław, Osów, Przeborowo (z Hutnikami i Lipowem), Rapin, Stare Bielice, Trzebicz, Trzebicz Nowy, Zagórze i Zielątkowo.

Z większymi ośrodkami (z Gorzowem Wielkopolskim, Międzychodem, Skwierzyną, Dobiegniewem, Krzyżem Wielkopolskim, Czarnkowem) Drezdenko łączą drogi wojewódzkie. W Nowym Drezdenku znajduje się również stacja kolejowa zbudowana w połowie XIX w.

Duże wartości przyrodnicze i krajobrazowe miasta i gminy wynikają z położenia na pograniczu dwóch wielkich krain: Wielkopolski i Pomorza oraz na skraju Puszczy Drawskiej i Noteckiej. O walorach przyrodniczych świadczy utworzenie Drawieńskiego Parku Narodowego, liczne rezerwaty przyrody („Lubiatowskie uroczyska”, „Czaplenice”, „Łabędziniec”, „Czaplisko”, „Łubówko”) i 24 pomniki przyrody. Tereny leśne zajmują ok. 75% obszaru gminy. Wśród lasów, głównie bukowych i sosnowych, rozciąga się kraina jezior z położonymi nad nimi ośrodkami wypoczynkowymi. Ważnym elementem krajobrazu są rzeki Noteć i Drawa. Dzięki pierwszej możliwe jest połączenie z Wisłą, Odrą i Wartą, natomiast druga należy do najczystszych w Polsce i wiedzie nią bardzo popularny szlak kajakowy.

Gmina posiada rozwiniętą bazę turystyczną. Oprócz licznych gospodarstw agroturystycznych, pensjonatów i gościńców znajdują się tu: Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy im. prof. Wiktora Degi w Gościmiu, Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy w Goszczanowie, Ośrodek Turystyki i Rekreacji Jeździeckiej w Kosinie koło Drezdenka, Ośrodek Wypoczynkowy „Merpole” w Lubiewie, Ośrodek Wczasowy w Zagórze oraz Ośrodek Wypoczynkowy „Za lasem” w Gościmiu. Z końcem 2006 roku

na terenie miasta i gminy działało 1.600 prywatnych podmiotów gospodarczych i 37 publicznych podmiotów gospodarczych.

Prawa miejskie Drezdenko otrzymało prawdopodobnie w 1317 r. Główne zabytki miasta i gminy związane są z bogatą historią sięgającą początków państwowości polskiej. Wśród nich należy wymienić: dawny arsenał przebudowany w XVII w. na spichlerz (obecnie siedziba Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej im. Franciszka Grasia), Zespół Pałacowo-Parkowy przy Placu Wolności z barokowym pałacem z 1766 roku (obecnie siedziba Gimnazjum nr 1), kordegardę (wartownia przy bramie wjazdowej do pałacu) z XVII w., kościół pw. Przemienienia Pańskiego z 1902 r. w stylu neogotyckim, ratusz neogotycki, zespół kamieniczek zdobionych secesyjnymi ornamentami, średniowieczny układ urbanistyczny, kościół szachulcowy pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z XVIII w. w Karwinie, kościół pw. św. Józefa z II połowy XVIII w. w Lubiatowie, kościół neogotycki w Trzebiczu, dzwonnica i kościół w Przeborowie.

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: przedszkole dla 258 dzieci, dziesięć szkół podstawowych, do których w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało 1.212 uczniów, dwa gimnazja, w którym naukę pobierało 700 uczniów, oraz szkoła ponadgimnazjalna z 739 uczniami. Do dyspozycji mieszkańców jest stadion im. J. Nojiego, hala sportowo-rekreacyjna i 5 boisk piłkarskich.

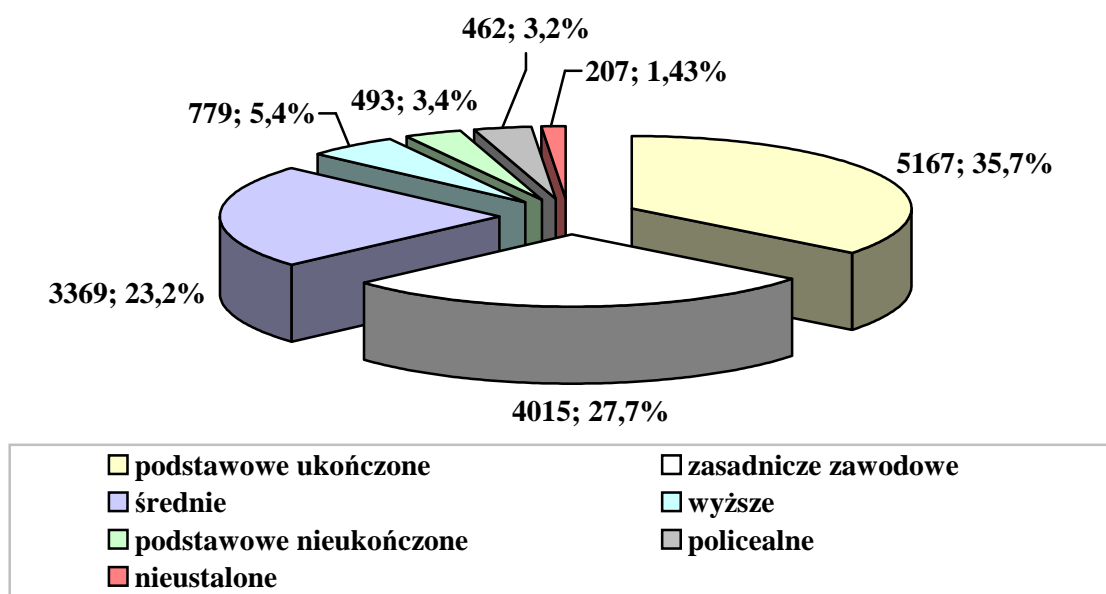
Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w ośrodku zdrowia i 43 gabinetach lekarskich.

2.2. DEMOGRAFIA

Sytuacja demograficzna mieszkańców gminy została opracowana na podstawie informacji zebranych podczas przeprowadzania Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku oraz danych Urzędu Miasta i Gminy Drezdenko z lat 2004-2006. Ich analiza pozwoliła na zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności, przedstawienie obecnej struktury demograficznej mieszkańców i dokonanie w tym zakresie prognozy na najbliższe lata. Czynniki powyższe odgrywają bowiem istotną rolę w planowaniu zabezpieczenia społecznego ludności.

W 2002 roku teren gminy zamieszkiwały 17.322 osoby. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej (14.492 osoby), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (5.167 osób) i zasadniczym zawodowym (4.015 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się 779 mieszkańców.

Ludność gminy w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

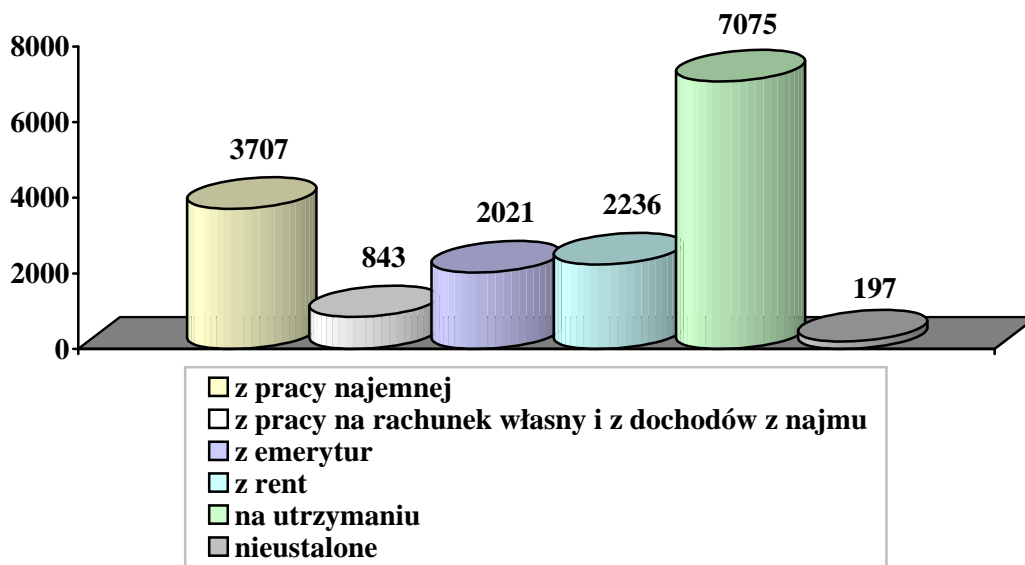

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływając na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania. Dane szczegółowe w tym ostatnim zakresie przedstawia poniższy wykres.

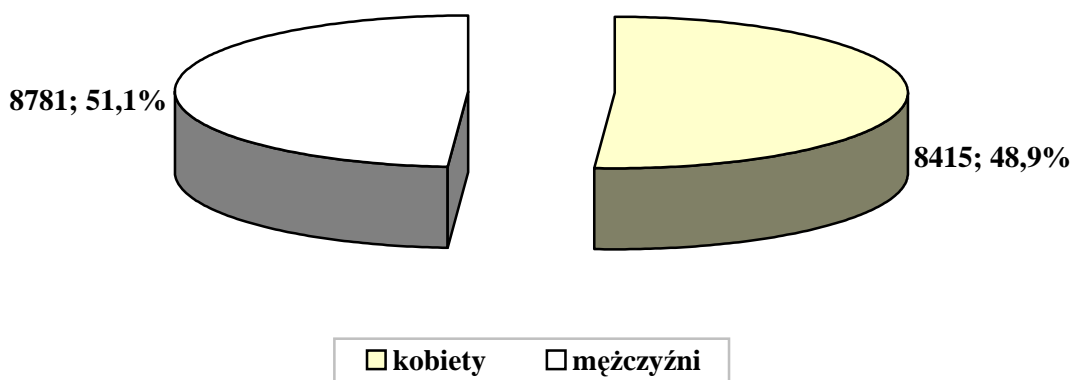
Ludność gminy według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 17.322 mieszkańców gminy 10.050 osób (58%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 4.550 osób utrzymywało się z pracy, w tym 3.707 osób z pracy najemnej i 843 osoby z pracy na własny rachunek i z dochodów z najmu (297 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystało 5.500 osób, w tym 2.021 osób otrzymywało emerytury, a 2.236 osób – renty. Na utrzymaniu pozostawało 7.075 osób, a źródła utrzymania nie ustalono dla 197 osób.

Ludność gminy według płci z końcem 2006 roku

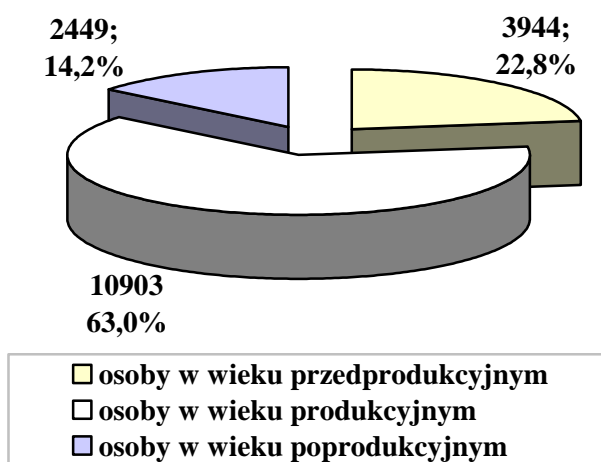

Dane Urzędu Miasta i Gminy Drezdenko.

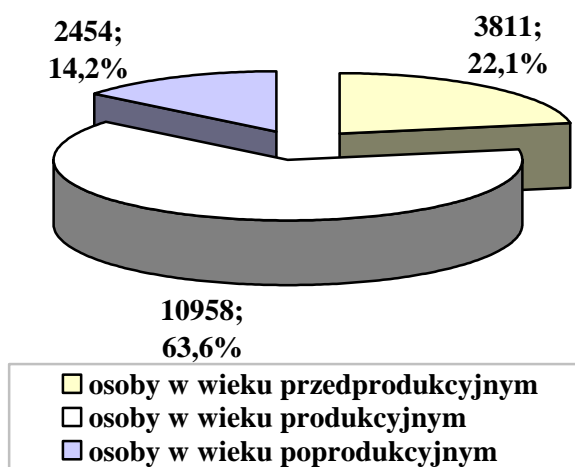
Według danych Urzędu Miasta i Gminy Drezdenko z 31 grudnia 2006 roku teren gminy zamieszkiwało 17.196 osób, w tym 8.781 kobiet i 8.415 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadały 104 kobiety. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 43 osoby na 1 km².

Na przestrzeni ostatnich lat struktura wiekowa mieszkańców gminy ulegała zmianom. Dane szczegółowe w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

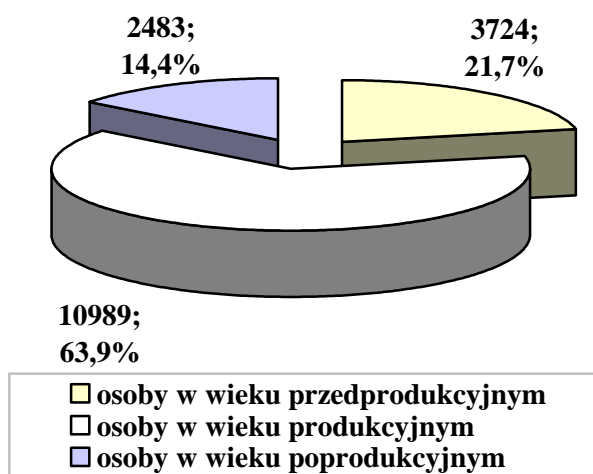
Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2004 roku

Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2005 roku

Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2006 roku

Dane Urzędu Miasta i Gminy Drezdenko.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Drezdenko w latach 2004-2006 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. W analizowanym okresie, przy systematycznym spadku ogólnej liczby mieszkańców z 17.296 w 2004 roku do 17.196 w 2006 roku, szczególną uwagę należy zwrócić na zmniejszającą się – z powodu malejącej dzietności rodzin – liczbę dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym 0-17 lat oraz wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną gminy na najbliższe lata, należy podkreślić, iż w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniej długości życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

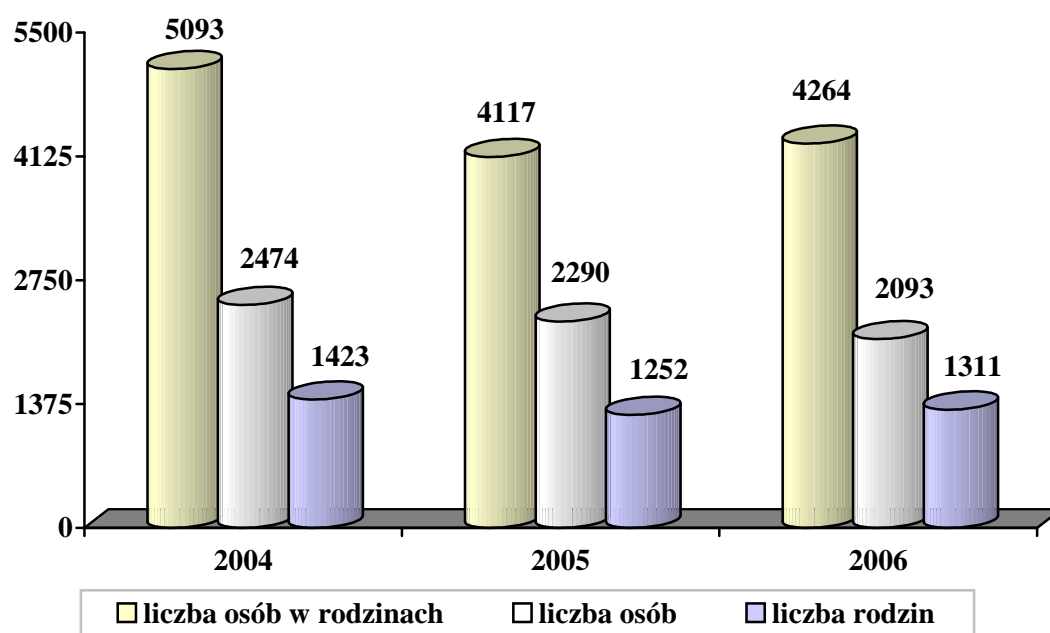
Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej

choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Drezenko odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy: prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych), współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym oraz aktywizowanie środowiska lokalnego.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie w latach 2004-2006.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2004-2006

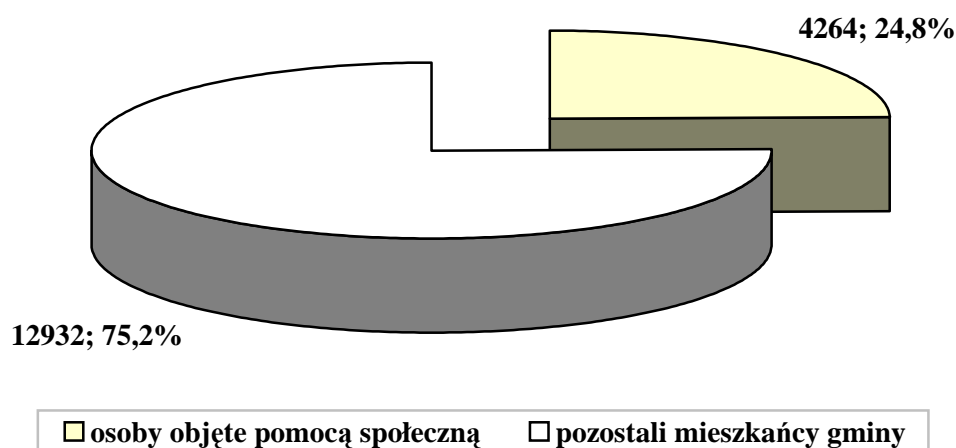

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezenku.

W latach 2004-2006 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Drezdenko ulegała zmianom. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Poniższy wykres przedstawia udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców gminy z końcem 2006 roku.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2006 roku

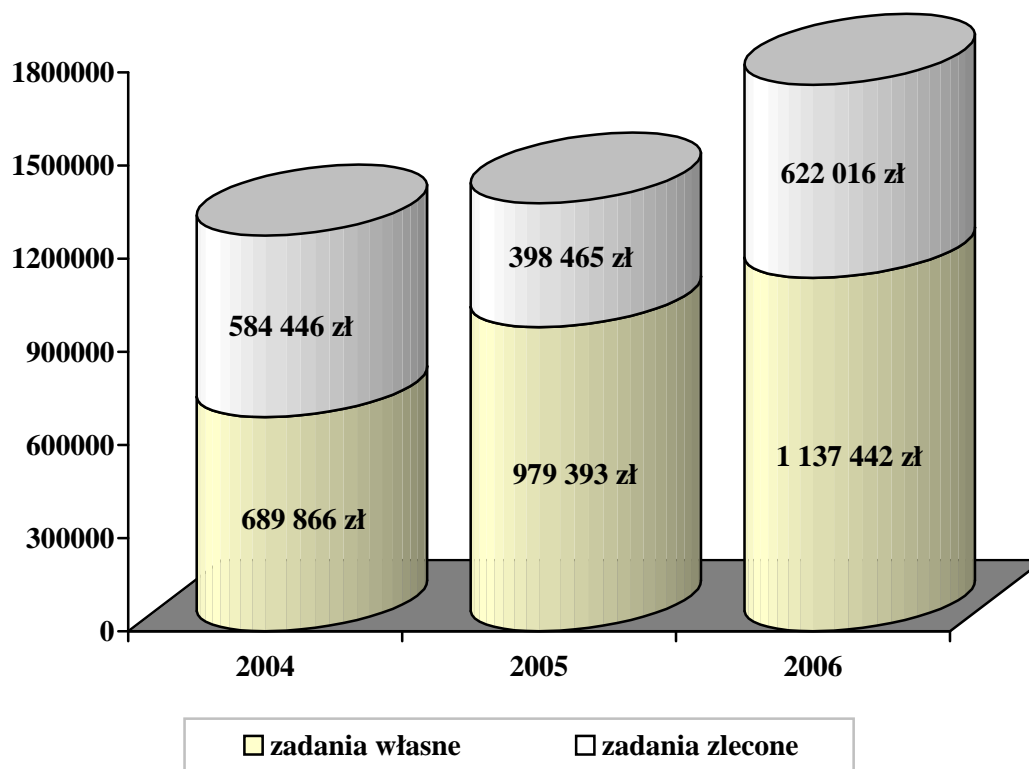
Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

Spośród 17.196 mieszkańców gminy, 4.264 osoby skorzystały z systemu pomocy społecznej w roku 2006. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wielkość środków finansowych przeznaczanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku na pomoc społeczną w latach 2004-2006 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2004-2006

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

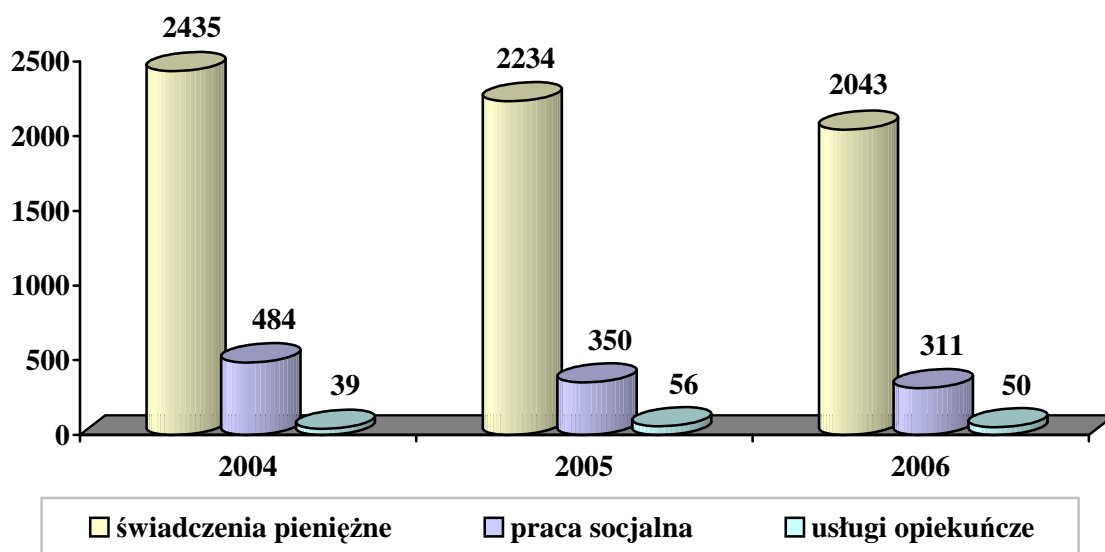
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku na pomoc społeczną, uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2006 zwiększały się z roku na rok. Taki stan rzeczy był w głównej mierze efektem wzrostu wysokości środków na zadania własne gminy.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2004 – 1.274.312 zł, w roku 2005 – 1.377.858 zł, a w 2006 roku – 1.759.459 zł.

Poniższy wykres przedstawia poszczególne rodzaje pomocy udzielanej beneficjentom systemu pomocy społecznej w latach 2004-2006.

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS w latach 2004-2006 (liczba osób)

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

W latach 2004-2006 świadczenia pieniężne były najczęściej oferowaną formą pomocy. W omawianym okresie liczba osób objętych tego rodzaju wsparciem co prawda systematycznie malała, niemniej była dominująca. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń pieniężnych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

Istotnymi rodzajami pomocy były również praca socjalna i usługi opiekuńcze. Liczba osób objętych pracą socjalną spadała z roku na rok, natomiast liczba osób korzystających z usług opiekuńczych ulegała wahaniom.

Szczegółowe dane na temat liczby osób i rodzin, którym udzielono poszczególnych form wsparcia przedstawia poniższa tabela.

Typ realizowanych świadczeń przez OPS w latach 2004-2006

Typy świadczeń	2004		2005		2006	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	2435	1384	2234	1196	2043	1261
Praca socjalna	484	484	350	350	311	311

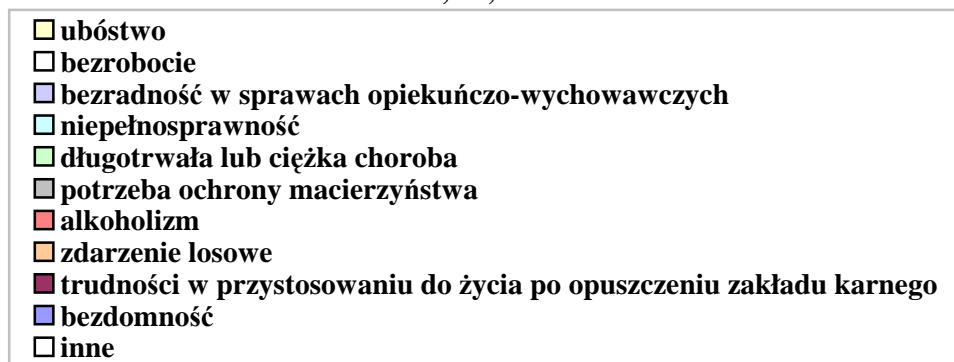
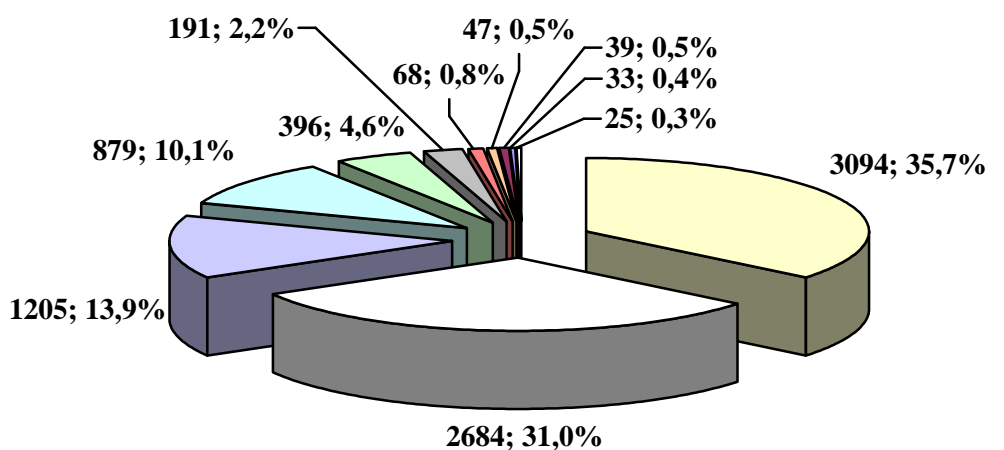
Usługi opiekuńcze	39	39	56	56	50	50
-------------------	----	----	----	----	----	----

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję OPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Powody przyznawania pomocy społecznej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku w latach 2004-2006 przedstawia poniższy wykres.

Powody przyznawania pomocy społecznej przez OPS w 2006 r. (liczba osób w rodzinach)

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

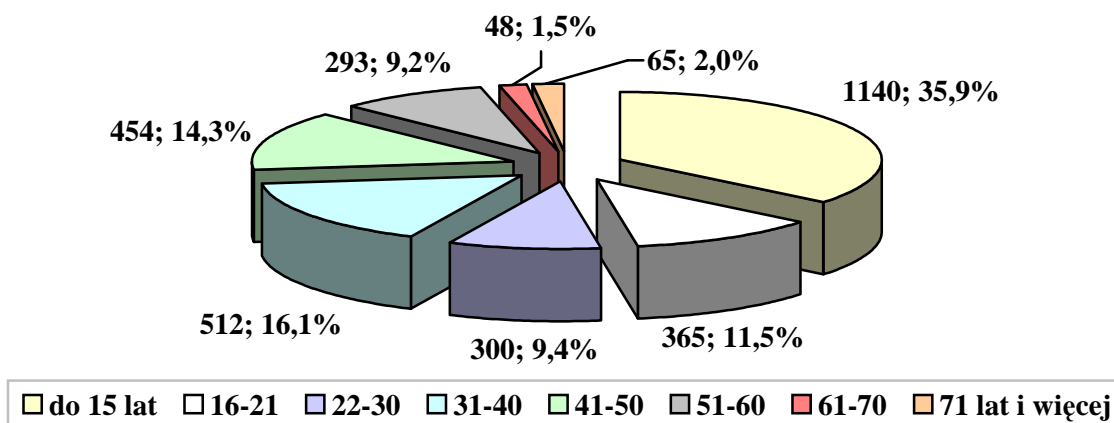
W 2006 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 3.094 osoby w 919 rodzinach,
- bezrobocie – 2.684 osoby w 785 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 1.205 osób w 172 rodzinach,
- niepełnosprawność – 879 osób w 303 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 396 osób w 148 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 191 osób w 48 rodzinach,
- alkoholizm – 68 osób w 23 rodzinach,
- zdarzenie losowe – 47 osób w 14 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 39 osób w 16 rodzinach,
- bezdomność – 33 osoby w 30 rodzinach,
- sieroctwo – 24 osoby w 5 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 4 osoby w 1 rodzinie.

W 2006 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku udzielił również pomocy finansowej w wysokości 164.416 zł dla 135 gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy.

Poniższe wykresy przedstawiają strukturę demograficzną i zawodową odbiorców pomocy społecznej w 2006 roku.

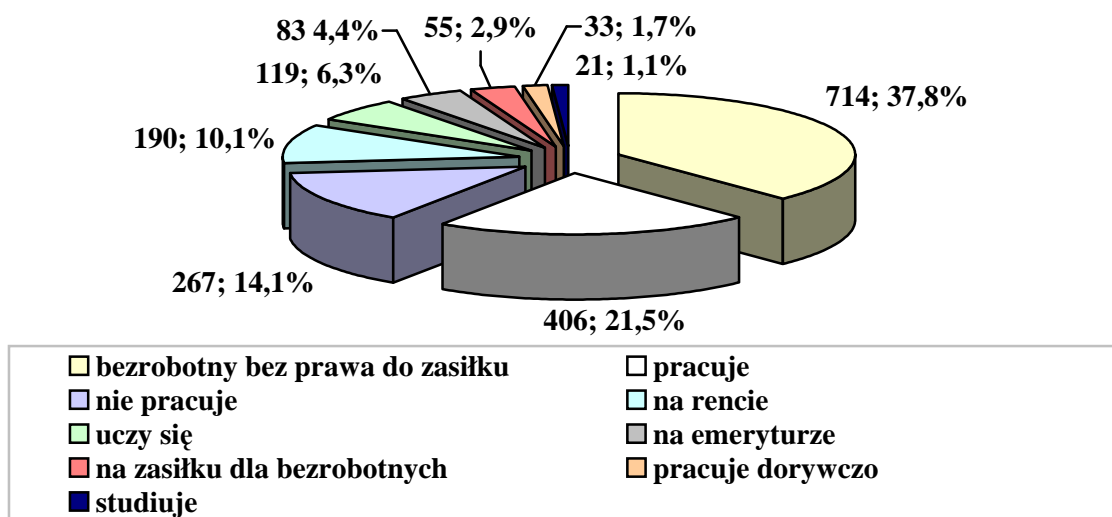
Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2006 r. (liczba osób w rodzinach)

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2006 roku odbiegała od struktury demograficznej całej lokalnej społeczności z uwagi na znaczną nadreprezentatywność dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach (939 uczniów), co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Dzieci i młodzież do 21 roku życia stanowiły prawie połowę klientów OPS (47,4%). W grupie osób w wieku poprodukcyjnym lub zbliżonym zakres wsparcia był proporcjonalny do liczebności. Niepokoiła wielkość grupy beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki powinni, samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

**Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2006 r.
(według decyzji administracyjnych)**

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

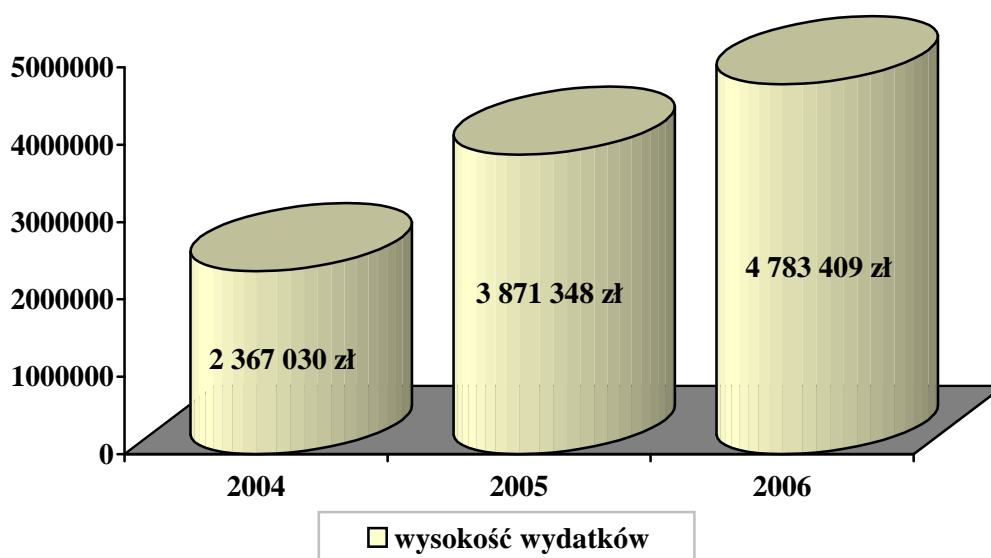
Analizując strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową, należy zauważyć, iż najliczniejszą grupę beneficjentów w 2006 roku stanowiły osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku. Na drugim miejscu znalazły się osoby pracujące. Wśród głównych przyczyn takiego stanu rzeczy winno się wskazać uzyskiwanie niskich dochodów uniemożliwiających utrzymanie siebie i swoich rodzin. Liczne grupy tworzyły również osoby niepracujące, a także renciści i osoby uczące się. Beneficjentami systemu pomocy społecznej w 2006 roku były także osoby pozostające na emeryturze, przebywające na zasiłku dla bezrobotnych, a także studenci.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy OPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W latach 2005-2006 Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku skierował do Domu Pomocy Społecznej łącznie pięć osób (jedną w 2005 roku i cztery w roku 2006; w 2004 r. takich osób nie było).

Do DPS-ów trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe na temat wysokości środków finansowych przeznaczonych w latach 2004-2007 na realizację świadczeń rodzinnych przedstawia poniższy wykres.

Wydatki na świadczenia rodzinne w latach 2004-2006

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

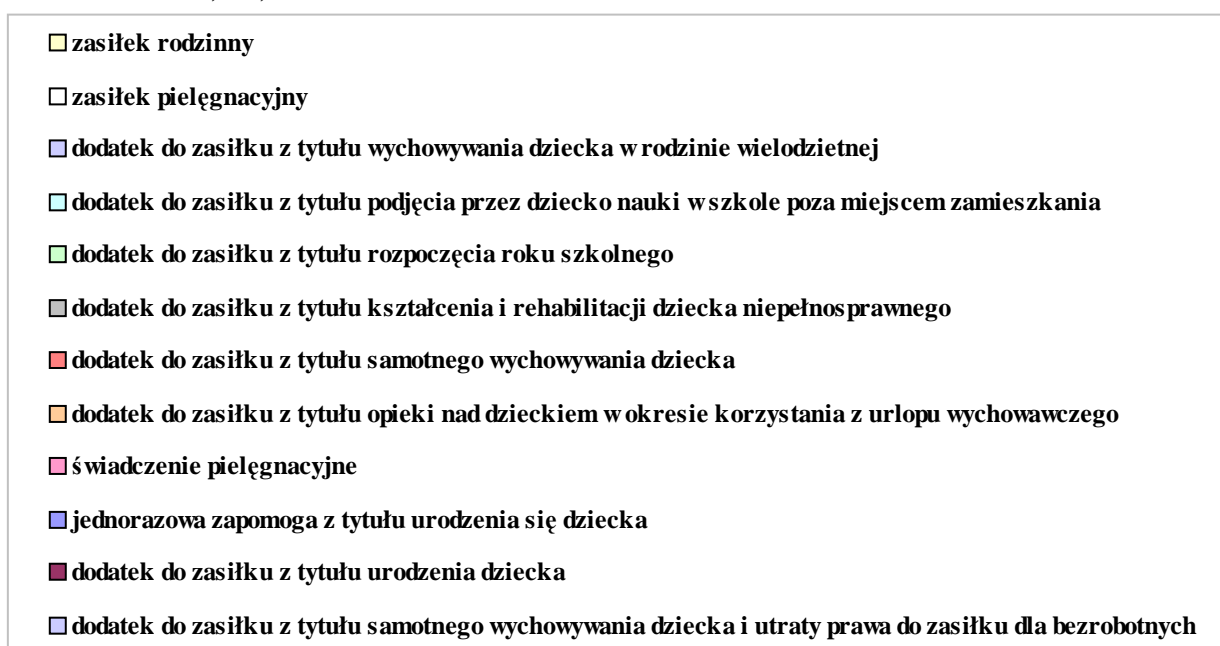
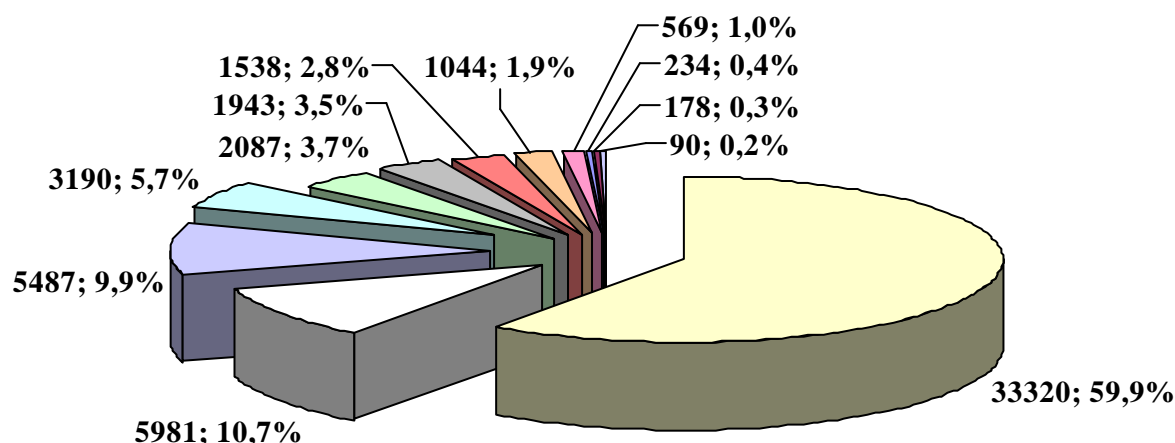
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku na realizację świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na ten cel w latach 2004-2006, należy zauważyć, iż zwiększały się one z roku na rok. Warto wyjaśnić, iż w 2004 roku świadczenia rodzinne były wypłacane od 1 maja.

Ogółem wielkość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych w kolejnych latach wyniosła: w roku 2004 – 2.367.030 zł, w roku 2005 – 3.871.348 zł, w 2006 roku, a w 2007 r. – 4.783.409 zł.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych przyznanych przez OPS w Drezdenku w 2006 roku.

Świadczenia rodzinne przyznane przez OPS w 2006 roku

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

W 2006 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku przyznał:

- 33.320 zasiłków rodzinnych,
- 5.981 zasiłków pielęgnacyjnych,
- 5.487 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- 3.190 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- 2.087 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
- 1.943 dodatki do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- 1.538 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- 1.044 dodatki do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- 569 świadczeń pielęgnacyjnych,
- 234 jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka,
- 179 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka,
- 90 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

W 2006 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku opłacił również 534 i 626 składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne na kwotę odpowiednio 72.934 i 23.005 zł.

Zaliczka alimentacyjna jest świadczeniem wypłacanym dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń wypłaconych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku w 2006 roku, kwot wydatkowanych na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia poniższa tabela.

Zaliczki alimentacyjne przyznane przez OPS w roku 2006

Liczba rodzin	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek
131	2.126	511.038 zł

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku.

W roku 2006 Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku przyznał 2.126 zaliczek alimentacyjnych dla 131 rodzin na łączną kwotę 511.038 zł.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz uzyskać informacje o realizacji działań

opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono jednaście ankiet – osiem ze szkół podstawowych, dwie z zespołów szkół oraz jedną z gimnazjum. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Poniższa tabela zawiera informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym problemów społecznych.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje (liczba szkół)	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	7	68	4
2	Narkotyzowanie się	2	6	9
3	Palenie papierosów	7	ok. 90	4
4	Ucieczki z domu	1	1	10
5	Kradzieże	3	7	8
6	Agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	4	20	7
7	Autoagresja			11
8	Przestępczość ujawniona	1	6	10
9	Niszczenie mienia szkolnego	2	9	9
10	Udział w grupach negatywnych	1	15	10
11	Opieka kuratora sądowego	5	19	6
12	Przemoc w rodzinie	2	3	9
13	Zaniedbanie przez dom	7	29	4
14	Wykorzystywanie seksualne			11

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczyli: sięganie po papierosy i alkohol, zaniedbanie przez dom, stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego, udział w grupach negatywnych, niszczenie mienia szkolnego, kradzieże, zachowania o charakterze przestępczym, narkotyzowanie się, przemoc w rodzinie i ucieczki z domu (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto częstotliwość ich występowania).

Dziesięć ankietowanych szkół zapewnia dostęp do internetu, wszystkie prowadzą dożywianie uczniów (zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest większe), a siedem umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej. W żadnej badanej placówce nie funkcjonują klasy integracyjne. Pięć szkół zatrudnia pielęgniarkę, a trzy pedagoga.

Dziewięć placówek oferuje zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań, zajęcia muzyczne, taneczne, plastyczne, SKS, z zakresu preorientacji zawodowej), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (8 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (5 szkół), a także gimnastykę korekcyjną (3 szkoły) i terapię pedagogiczną (1 szkoła).

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na trudną sytuację materialno-bytową rodzin i ich ubożenie powodowane bezrobociem i niskimi dochodami, co skłania członków rodzin do poszukiwania pracy poza krajem, dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do zaniedbania dzieci, uzależnień i niezaradności życiowej rodziców oraz przejawy niedostosowania społecznego i demoralizacji (m.in. agresja słowna).

Według sześciu ankietowanych szkół, na terenie gminy są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono dyskoteki, park jordanowski w Drezdenku (brak zabezpieczeń huśtawek i pojawianie się osób demoralizujących dzieci), odcinek drogi od Zakładu Drzewnego do krzyżówki w Drawinach (z uwagi na zwiększony ruch samochodów), drogę między Osowem a Trzebiczem (z uwagi na brak pobocza i ścieżki rowerowej), przejście przez szosę Drezdenko – Międzychód, niestrzeżone kąpielisko w Rąpinie.

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły, badani wskazywali na potrzebę zintensyfikowania działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom (propagowanie zdrowego stylu życia, udział w programach i akcjach „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Rusz się człowieku” i innych, tworzenie sieci świetlic profilaktyczno-wychowawczych w poszczególnych miejscowościach i świetlic szkolnych), eliminowania agresji i przemocy oraz przejawów niedostosowania społecznego m.in. poprzez wprowadzenie monitoringu wewnątrz i na zewnątrz budynków szkolnych, spotkania uczniów ze specjalistami spoza szkoły uczącymi umiejętności radzenia sobie z emocjami (w szkołach brakuje psychologów). Zwracali ponadto uwagę na potrzebę pedagogizacji rodziców, wskazywali na problem niedożywienia dzieci i młodzieży oraz kłopoty komunikacyjne uczniów, w związku z czym proponowali zorganizowanie ich dowożenia na zajęcia pozalekcyjne.

Podejmując kwestię badań, które należałoby przeprowadzić wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy przede wszystkim rozpoznać skalę najistotniejszych problemów (m. in. zagrożenie demoralizacją i uzależnieniami, sposób spędzania czasu wolnego). W tym celu za zasadne uznali zintensyfikowanie wywiadów środowiskowych, badań ankietowych i sondaży. Zdaniem ankietowanych sposobem na rozpoznanie problemów byłoby także uruchomienie w szkole skrzynki z pytaniami.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, badani wskazywali głównie na konieczność zapewnienia szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, tworzenie świetlic środowiskowych i wiejskich, przeciwdziałanie uzależnieniom (w tym narkomanii), a także na potrzebę wyrównywania szans edukacyjnych, likwidowania barier w dostępie do dóbr kultury (ograniczony dostęp do kina i teatru) oraz w dostępie do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Zwracali również uwagę na problemy komunikacyjne utrudniające uczniom dojazd na zajęcia i do najbliższego miasta.

Według ankietowanych przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.4.1. SYTUACJA DZIECKA Z PERSPEKTYWY PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Informacji o sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym dostarcza również działająca na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Dane tej instytucji dotyczą takich kwestii jak liczba osób objętych wsparciem oraz formy udzielanej pomocy.

W 2006 roku pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dreddenku udzielili wsparcia psychologiczno-pedagogicznego i logopedycznego 4.959 dzieciom i młodzieży z terenu miasta i gminy Dreddenko. W tej liczbie było 947 dzieci w wieku do 4 lat, 1.309 dzieci w wieku 4-6 lat, 2.703 dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 18 lat.

2.4.2. DZIECKO I RODZINA POD NADZOREM KURATORA

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Gmina Dreddenko jest jedną z 5 gmin powiatu drezdenecko-strzeleckiego podlegających, zgodnie z właściwością terytorialną, Sądowi Rejonowemu w Strzelcach Krajeńskich. W Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Karnych, Rodzinnych i Nieletnich SR w Strzelcach Krajeńskich pracowało w 2006 roku dziewięciu kuratorów zawodowych: trzech rodzinnych i sześciu dla dorosłych. Kuratorzy rodzinni wykonywali 356 spraw, kuratorzy dla dorosłych – 787 spraw. Dla trzech kuratorów zawodowych (jednego rodzinnego i trzech kuratorów dla dorosłych) gmina Dreddenko jest podstawowym terenem pracy. Według kierownika Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej SR w Strzelcach Krajeńskich, wspomniany kurator rodzinny prowadził 34 nadzory, zaś kuratorzy dla dorosłych wykonywali 211 dozorów. Liczba spraw z terenu gminy Dreddenko odpowiada w przybliżeniu podanym powyżej liczbom.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci dezintegracji rodziny, zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny oraz zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy.

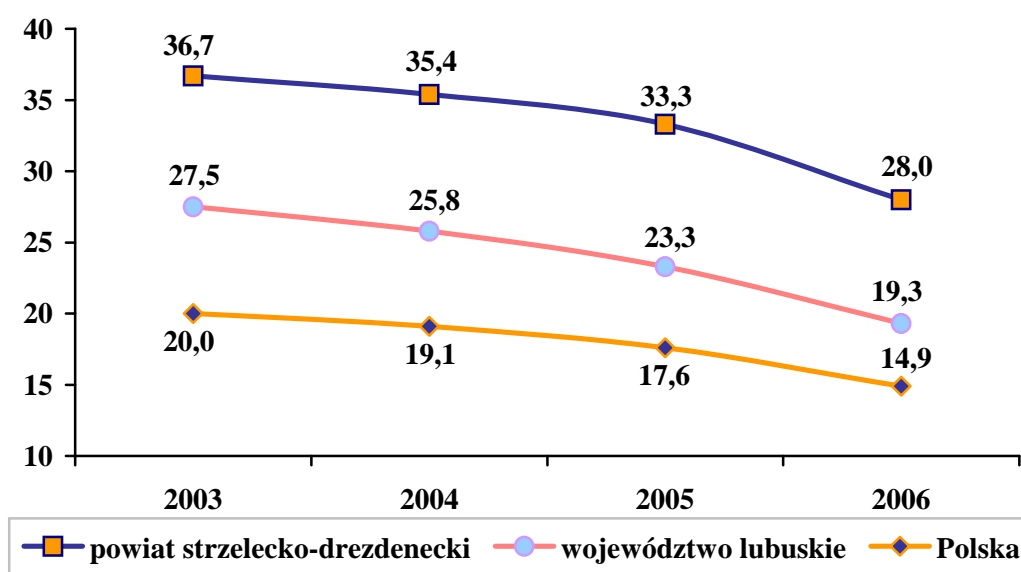
Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie strzelecko-drezdeneckim, województwie lubuskim i kraju w latach 2003-2006.

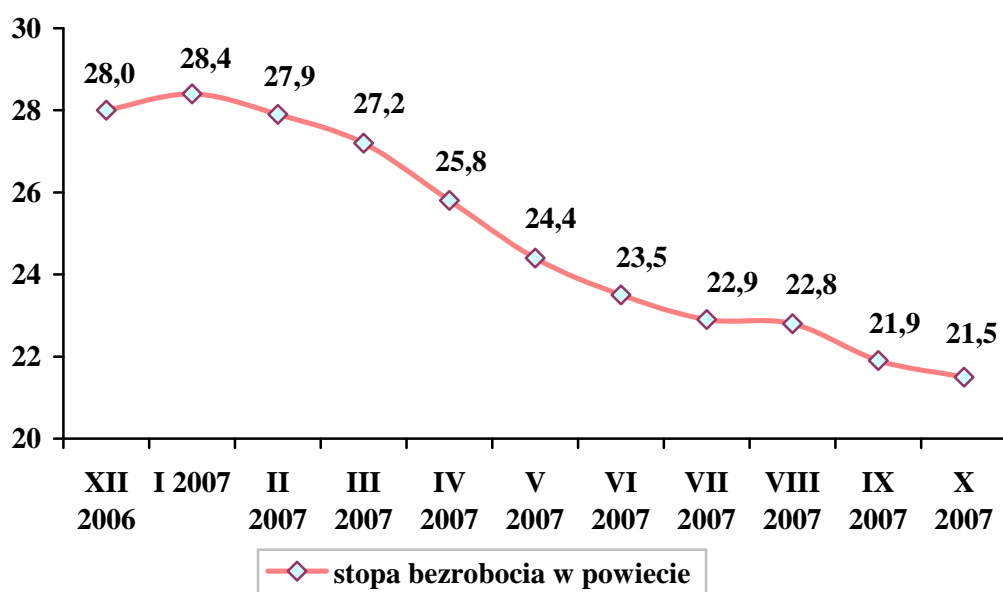
Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2006

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2006 powiat strzelecko-drezdenecki charakteryzował się znacznie wyższą, w stosunku do województwa lubuskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia. Analogiczną tendencję obserwujemy w powiecie strzelecko-drezdeneckim, co obrazuje poniższy wykres (uwzględniono aktualne dane będące w posiadaniu Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich, Filia w Dreźnie).

Stopa bezrobocia w powiecie strzelecko-drezdeneckim między XII 2006 r. a X 2007 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich, Filia w Dreźnie.

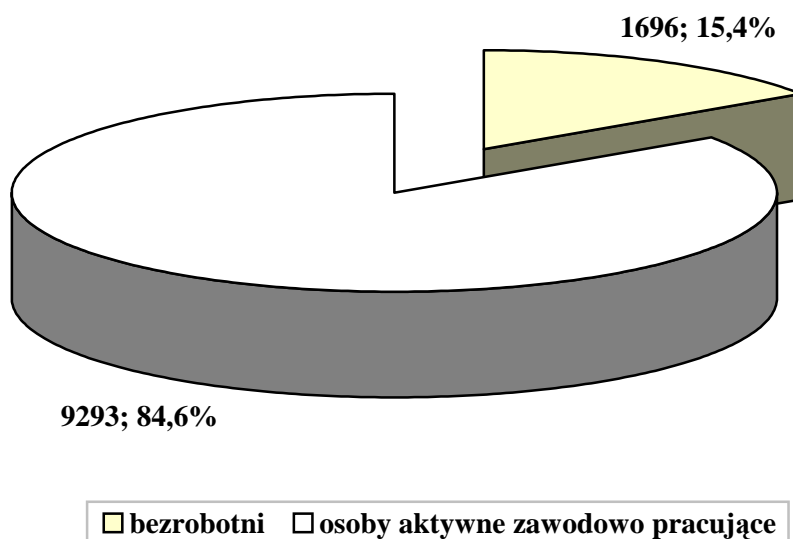
Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich, Filia w Dreźnie, na dzień 31 grudnia 2006 roku, w gminie Dreźnie pozostawało zarejestrowanych 1.696 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowili 54,4% ogółu bezrobotnych w gminie (922 osoby). Na dzień 7 grudnia 2007 roku (uwzględniono najbardziej aktualne w momencie sporządzania niniejszego dokumentu dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich, Filia

w Dreddenku) liczba bezrobotnych spadła do 1.188 osób, przy czym większą grupą pozostawały kobiety, stanowiąc 57% ogółu bezrobotnych w gminie (677 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Poniższy wykres przedstawia udział osób bezrobotnych z terenu gminy w ogóle osób będących z końcem 2006 roku w wieku produkcyjnym.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące z gminy z końcem 2006 roku

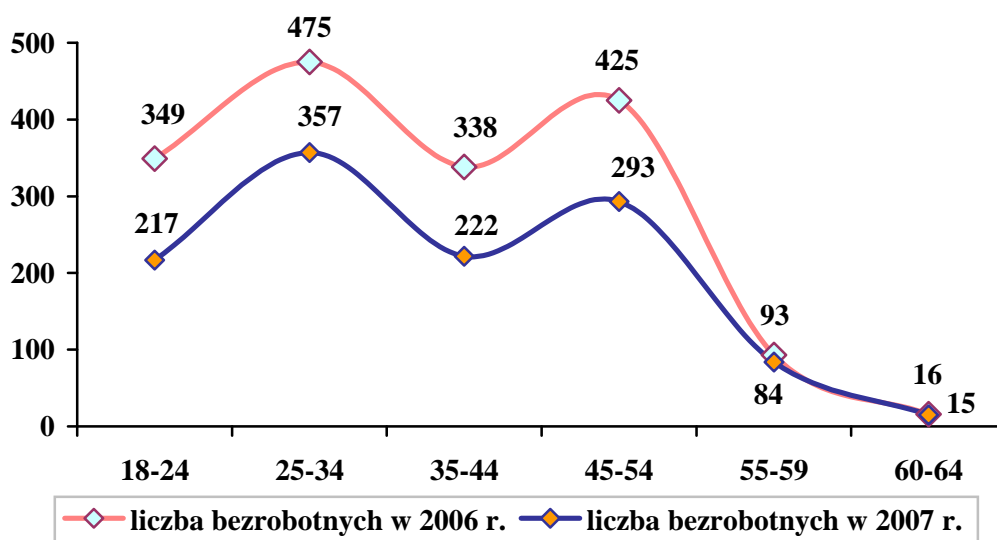

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich, Filia w Dreddenku.

Spośród 10.989 osób z terenu gminy Dreddenko, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2006 roku 15,4% pozostawało bez zatrudnienia.

Dla scharakteryzowania zjawiska bezrobocia w gminie niezwykle ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

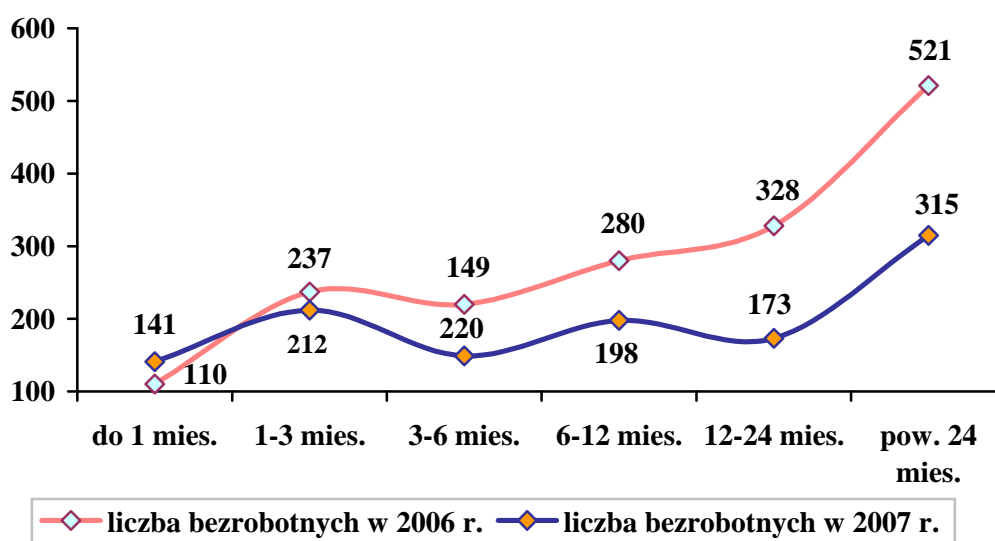
Bezrobotni z terenu gminy według wieku z końcem 2006 i 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich, Filia w Dreżdenku.

Z końcem 2006 i 2007 roku w grupie bezrobotnych najczęściej było ludzi młodych (w wieku 25-34 lata), często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoiła niewiele mniejsza grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe.

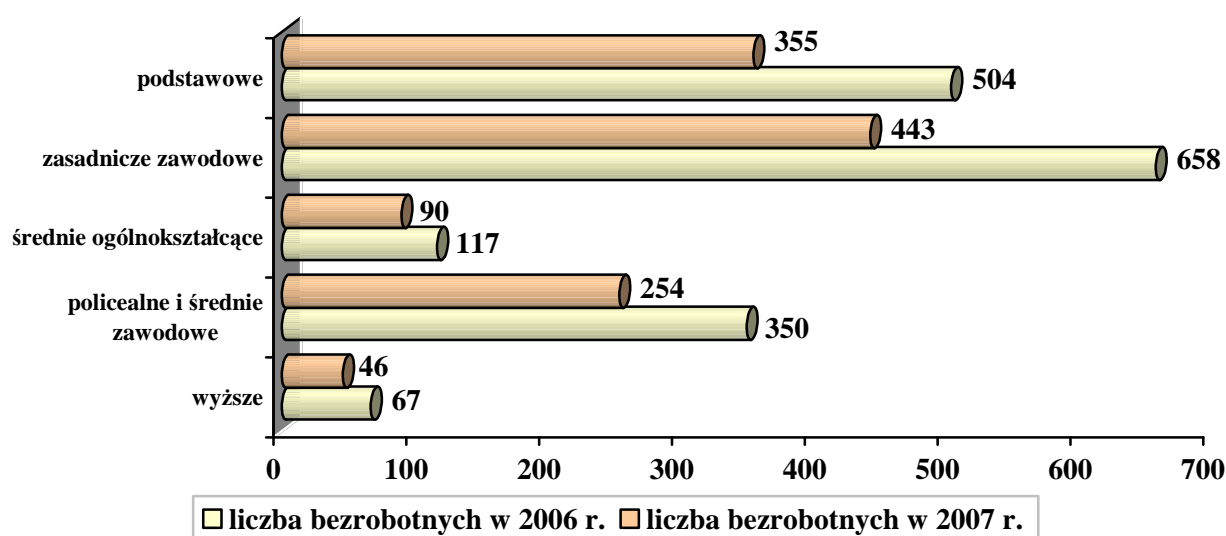
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2006 i 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich, Filia w Dreżdenku.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2006 i 2007 roku stanowili najliczniejsze grupy pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej. Należy ponadto zauważyć, że sytuacja osób oczekujących na pracę do 1 miesiąca i od 1 miesiąca do 3 miesięcy w porównywanym okresie nie uległa poprawie. Jednakże w 2007 roku w pozostałych grupach oczekujących na zatrudnienie odnotowano spadek liczby bezrobotnych, co należy uznać za niezwykle pozytywną tendencję. W grupie osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy, w 2007 r., w stosunku do 2006 r., nastąpił spadek o 39,5%. Wśród osób bez pracy w okresie 12-24 miesiące spadek był największy - o 47,3%, w grupie pozostających bez zatrudnienia przez 6-12 miesięcy zanotowano spadek o 29,3%, z kolei w grupie osób bez pracy w okresie 3-6 miesięcy o 32,3%. W analizowanym czasie zmniejszył się też o 10,5% udział osób oczekujących na pracę przez 1-3 miesiące, natomiast w 2007 r. w stosunku do 2006 r. wzrósł procentowy udział osób pozostających bez zatrudnienia do 1 miesiąca.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2006 i 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich, Filia w Dreźnie.

Z końcem 2006 i 2007 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu dosięgał osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególnie nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

W 2006 roku OPS uczestniczył w realizacji programów współfinansowanych przez EFS: „Przedsiębiorczość i aktywność szansą dla bezrobotnej młodzieży z powiatu strzelecko-drezdeneckiego” oraz „Integracja zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych z powiatu strzelecko-drezdeneckiego”.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagrożenie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na uzależnienia jako poważny problem społeczny. Spośród 1.311 rodzin objętych pomocą społeczną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku w 2006 roku, 23 rodziny liczące 68 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyły problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy,

co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania oraz uchwalany corocznie gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Do głównych jego zadań na rok 2006 należało: zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, oraz wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

W 2006 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Drezdenku rozpatrzyła 138 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych (rok wcześniej 123 wnioski); z czego 18 osób skierowano na leczenie przymusowe (rok wcześniej 8 osób). W związku z przemocą alkoholową do prokuratury skierowano 4 wnioski (w 2005 - 3). W 2006 roku członkowie GKRPA dokonali również 16 kontroli punktów sprzedających napoje alkoholowe (rok wcześniej – 12).

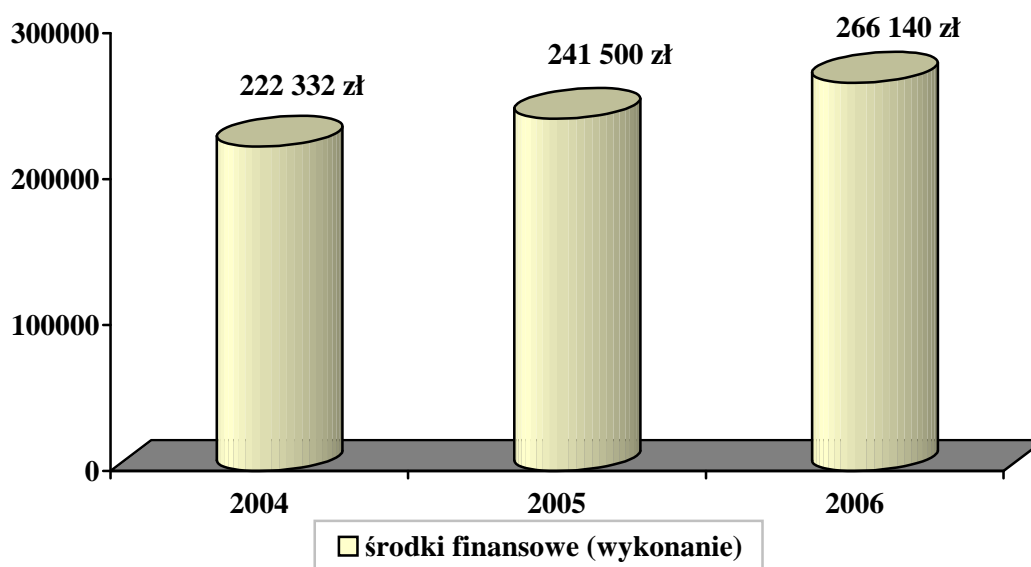
Z analizy pełnomocnika ds. rozwiązywania problemów alkoholowych wynika, że problem alkoholowy należy do głównych problemów społecznych w gminie i dotyczy niejednokrotnie ludzi młodych i rodzin dysfunkcyjnych w trudnej sytuacji życiowej. Corocznie zwiększa się też liczba zgłoszeń choroby alkoholowej oraz picia ryzykownego w rodzinach.

W gminie działa Punkt Konsultacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ofiar Przemocy w Rodzinie, którego zadaniem jest prowadzenie konsultacji i poradnictwa psychologicznego dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych, dla ofiar i sprawców przemocy domowej oraz udzielanie

informacji o możliwościach podejmowania leczenia w przypadkach uzależnienia od narkotyków, hazardu, leków. W ramach Punktu prowadzone są terapie indywidualne (w 2006 r. uczestniczyło w nich 25 osób) i Telefon Zaufania. Działają również grupy samopomocowe: Grupa AA „Nadzieja” i Grupa Al-Anon przy Klubie Abstynenta „Trzeźwość” oraz Grupa AA „Zośka” przy Punkcie Konsultacyjnym i grupa wsparcia.

Poniższy wykres przedstawia wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie Drezdenko w latach 2004-2006.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2004-2006

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Drezdenku.

Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Drezdenko w latach 2004-2006 zwiększała się z roku na rok. W 2004 r. wyniosła 222.332 zł, w roku następnym wzrosła do 241.500 zł, a w 2006 roku osiągnęła poziom 266.140 zł.

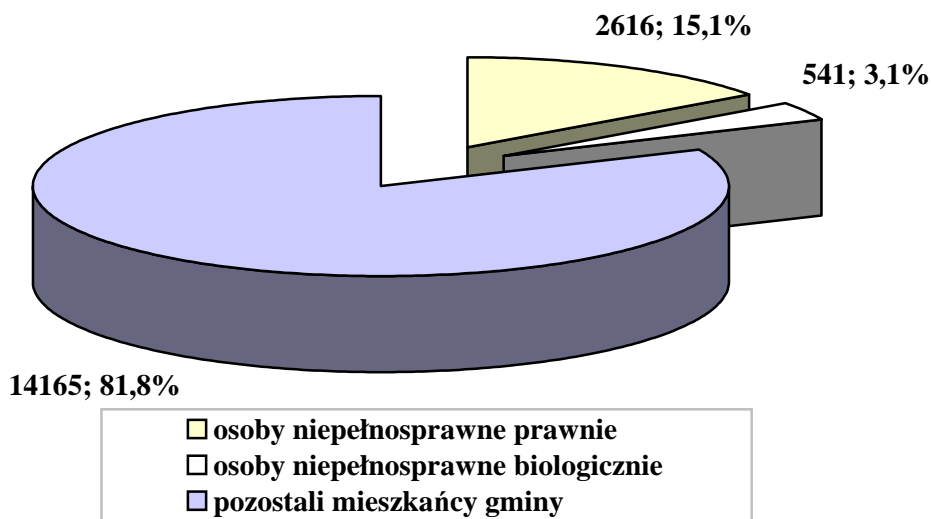
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych,

ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Poniższy wykres prezentuje udział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Drezdenko w ogólnej liczbie mieszkańców w 2002 roku.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Drezdenko zamieszkiwało 3.157 osób niepełnosprawnych (w tym 1.448 mężczyzn i 1.709 kobiet), co stanowiło 18,2% ogółu mieszkańców gminy. Grupa osób niepełnosprawnych była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

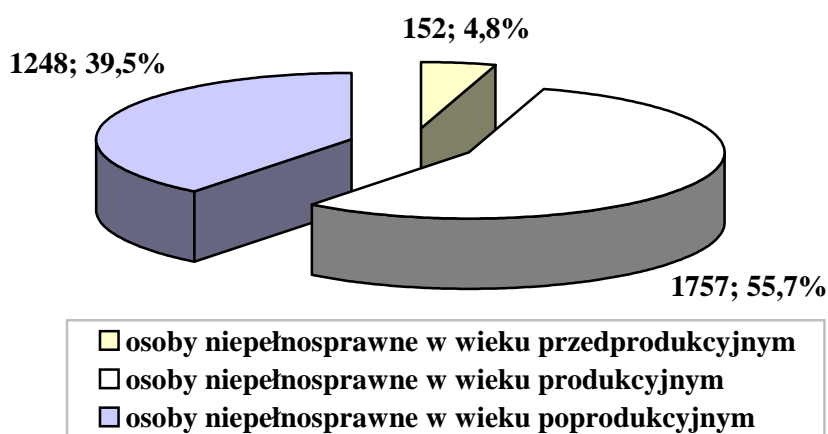
W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2006 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Drezdenko skorzystały 303 rodziny liczące 879 osób i była to czwarta co do wielkości przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej

wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Poniższe wykresy przedstawiają podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Drezdenko według ekonomicznych grup wieku oraz aktywności ekonomicznej w 2002 roku.

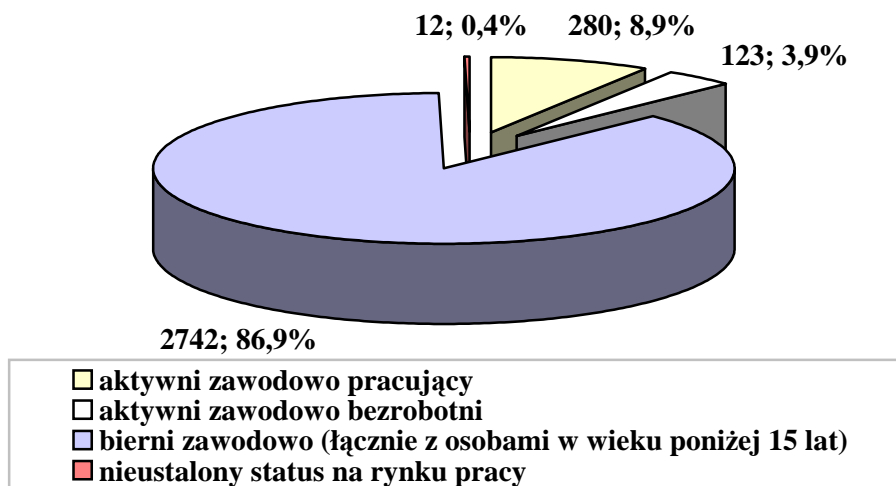
Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku 55,7% niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym (1.757 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Mniej liczną grupę tworzyły osoby w wieku poprodukcyjnym (1.248 osób). Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 152 osoby.

Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

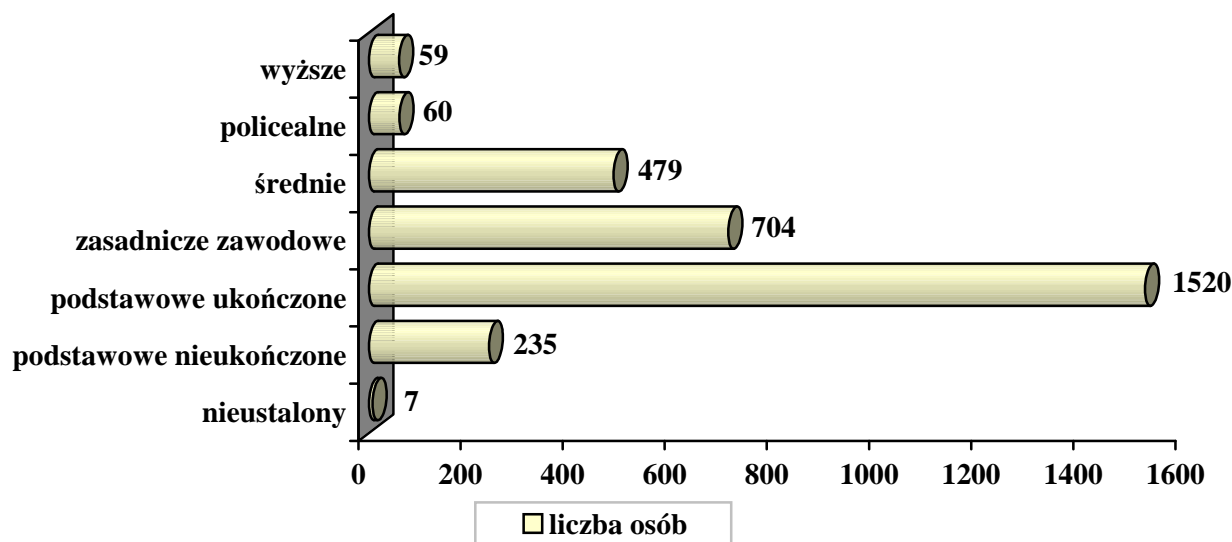
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 2.742 osoby. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 280 osób pracujących i 123 osoby pozostające bez pracy. Nieustalony status na rynku pracy posiadało 12 osób.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Poniższy wykres przedstawia podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Drezdenko według struktury ich wykształcenia w 2002 roku.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 1.520 osób.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy

innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Do instytucji i organizacji świadczących opiekę i pomoc osobom niepełnosprawnym na terenie gminy Drezdenko należą: Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, SPZOZ Drezdenko, Klub Seniora, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Środowiskowy Dom Samopomocy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Koło Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym TPD i Koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

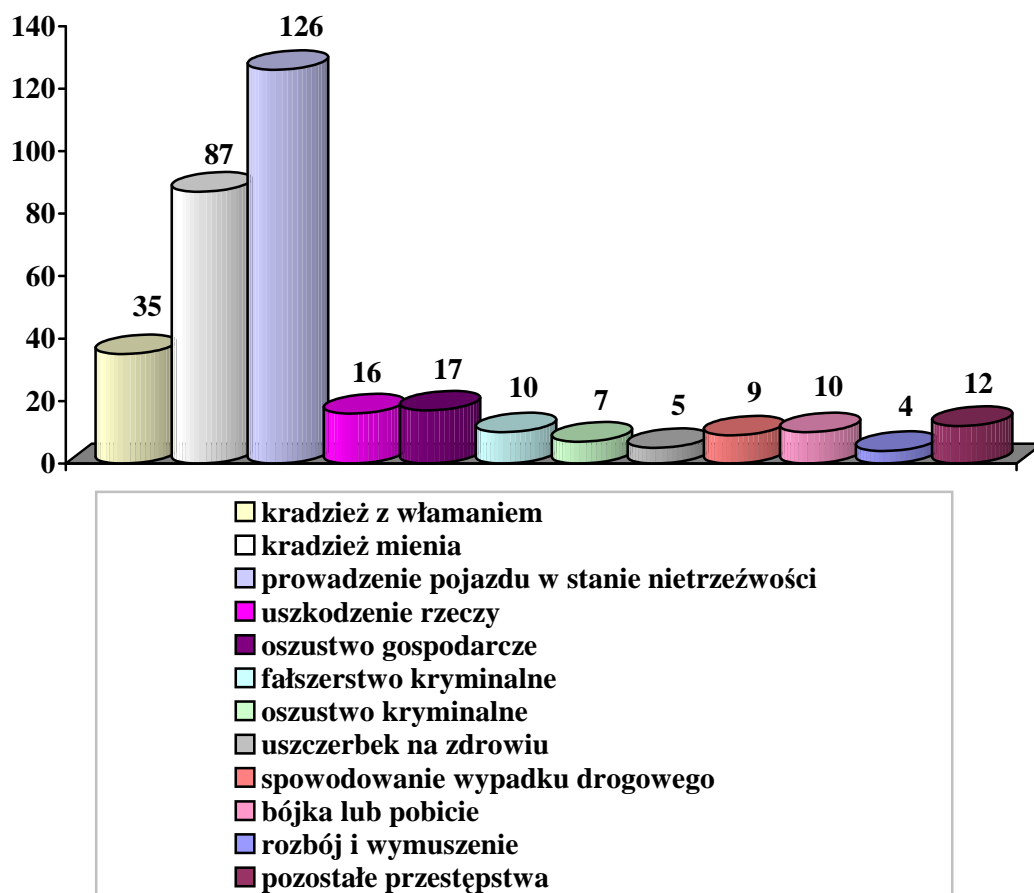
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Drezdenko.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2006 roku wynika, iż na terenie gminy Drezdenko wszczęto 436 postępowań przygotowawczych ujawniając 512 przestępstw. W kategorii przestępstw o charakterze kryminalnym wszczęto 235 postępowań (stwierdzono 300 przestępstw), a o charakterze gospodarczym 33 (stwierdzono 28). W przeprowadzonych postępowaniach ujawniono 361 podejrzanych (w tym 179 osób o przestępstwa kryminalne i 18 osób o przestępstwa gospodarcze).

Dane dotyczące głównych kategorii przestępstw popełnionych na terenie gminy Drezdenko przedstawia poniższy wykres.

Główne kategorie przestępstw popełnionych na terenie gminy Drezdenko, w przypadku których wszczęto postępowania w 2006 roku

Dane Komisariatu Policji w Drezdenku.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianym przestępstwem na terenie gminy Drezdenko w roku 2006 było prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości – 126 postępowań przygotowawczych. Istotne kategorie przestępstw stanowiły również kradzieże – mienia i z włamaniem (odpowiednio 87 i 35). Ponadto wszczęto 17 postępowań w sprawie oszustw gospodarczych, 16 w związku z uszkodzeniem rzeczy, 10 dotyczyło fałszerstw, tyle samo bójek lub pobić. Istotną grupą przestępstw, w których wszczęto postępowania były przestępstwa drogowe – 9 (w tym 8 wypadków). Ponadto prowadzono postępowania w takich sprawach, jak: oszustwa kryminalne (7), spowodowanie uszczerbku na zdrowiu (5) i rozboje i wymuszenia rozbójnicze (4). Do przestępstw występujących z mniejszym natężeniem zaliczyć należy: przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (3 postępowania), zabór pojazdu (2), fałszerstwa gospodarcze (3) i przeciwko obrotowi gospodarczemu (4).

Na podstawie analizy stanu bezpieczeństwa i porządku za lata 2005-2006 Komisariat Policji w Dreżdenku sformułował następujące wnioski:

- nastąpił wzrost dynamiki wszczętych postępowań i przestępstw stwierdzonych (szczególnie o charakterze kryminalnym);
- nastąpił wzrost wykrywalności sprawców przestępstw ogółem, w tym sprawców przestępstw kryminalnych, jednakże zanotowano spadek wykrywalności przestępstw gospodarczych;
- nastąpił znaczny wzrost przestępczości w ruchu drogowym.

Na odrębne potraktowanie zasługuje problem przestępczości nieletnich. Na terenie działania Komisariatu Policji w Dreżdenku w analizowanym okresie zanotowano 11 nieletnich sprawców 12 czynów karalnych. W 2005 roku zarejestrowano 17 nieletnich sprawców 14 przestępstw. Nieletni dopuszczali się najczęściej rozbojów, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży.

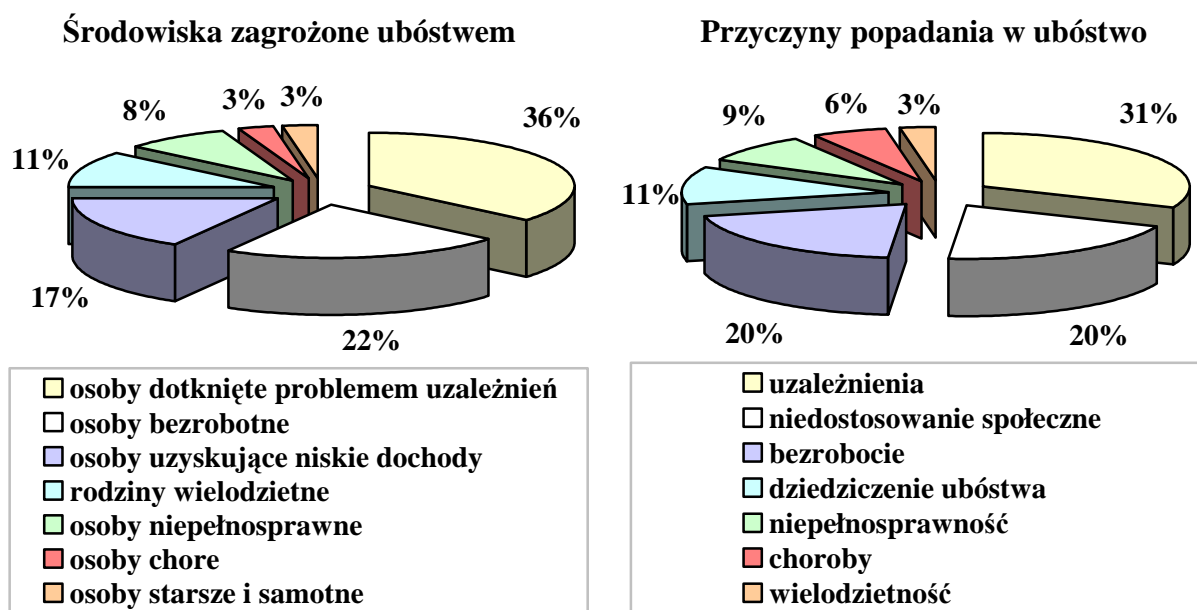
Od stycznia do grudnia 2006 r. funkcjonariusze KP w Dreżdenku nałożyli 426 mandatów karnych na sumę 64.800 zł. Mandatami karano przeważnie za wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji (307 mandatów), za łamanie ustawy o wychowaniu w trzeźwości (37), bezpieczeństwu osób i mienia (13) oraz porządkowi i spokojowi publicznemu (11). W analizowanym okresie zarejestrowano również 450 spraw o wykroczenia. Do Sądu Grodzkiego w Strzelcach Krajeńskich skierowano 196 wniosków. Dotyczyły one bezpieczeństwa i porządku w komunikacji (82 wnioski), bezpieczeństwa minia (79), bezpieczeństwa osób i mienia (9), obyczajowości publicznej (4), szkodnictwa w lasach i z ustawy o wychowaniu w trzeźwości (po 1).

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób

reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

W pierwszych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie środowisk zagrożonych ubóstwem oraz określenie przyczyn tego zjawiska. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

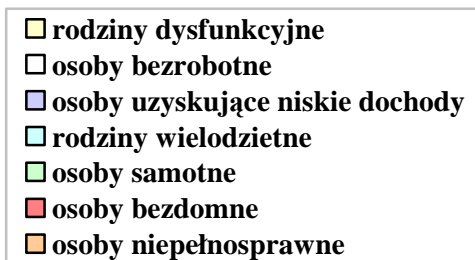
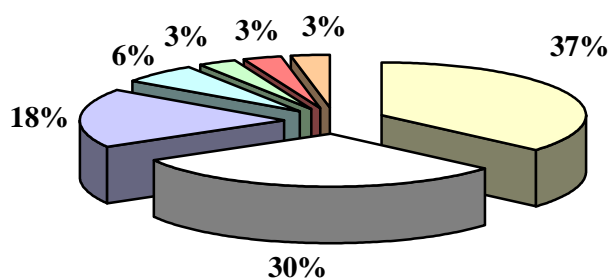

Badania własne Centrum AV.

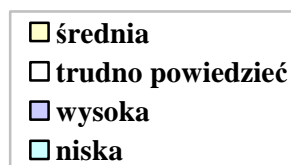
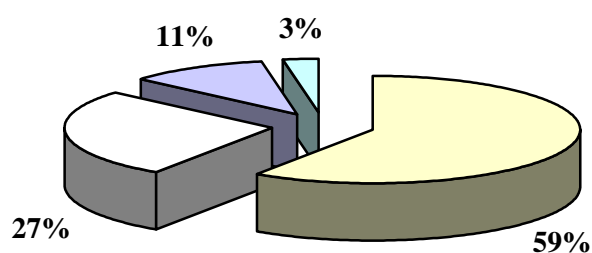
Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób dotkniętych problemem uzależnień (36%), osób bezrobotnych (22%) oraz uzyskujących niskie dochody (17%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali uzależnienia (31%), niedostosowanie społeczne (20%) i bezrobocie (20%).

Odpowiadając na kolejne pytania respondenci identyfikowali środowiska zagrożone uzależnieniami, określali skalę tego zjawiska oraz oceniali ofertę pomocy osobom uzależnionym.

Środowiska zagrożone uzależnieniami

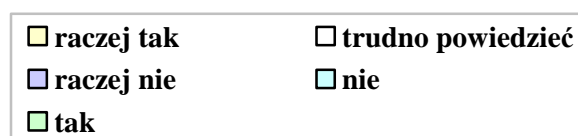
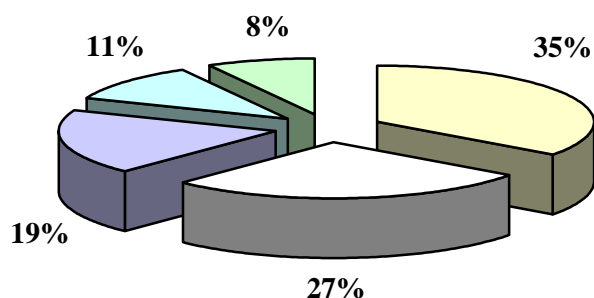
Skala problemu uzależnień

Badania własne Centrum AV.

Wśród środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były rodziny dysfunkcyjne (37%) oraz osoby bezrobotne (30%) i osoby uzyskujące niskie dochody (18%). Określając skalę występowania tego problemu, większość badanych (59%) oceniła ją jako średnią, 11% jako wysoką, a 3% jako niską. Jednocześnie 27% ankietowanych nie miało zdania.

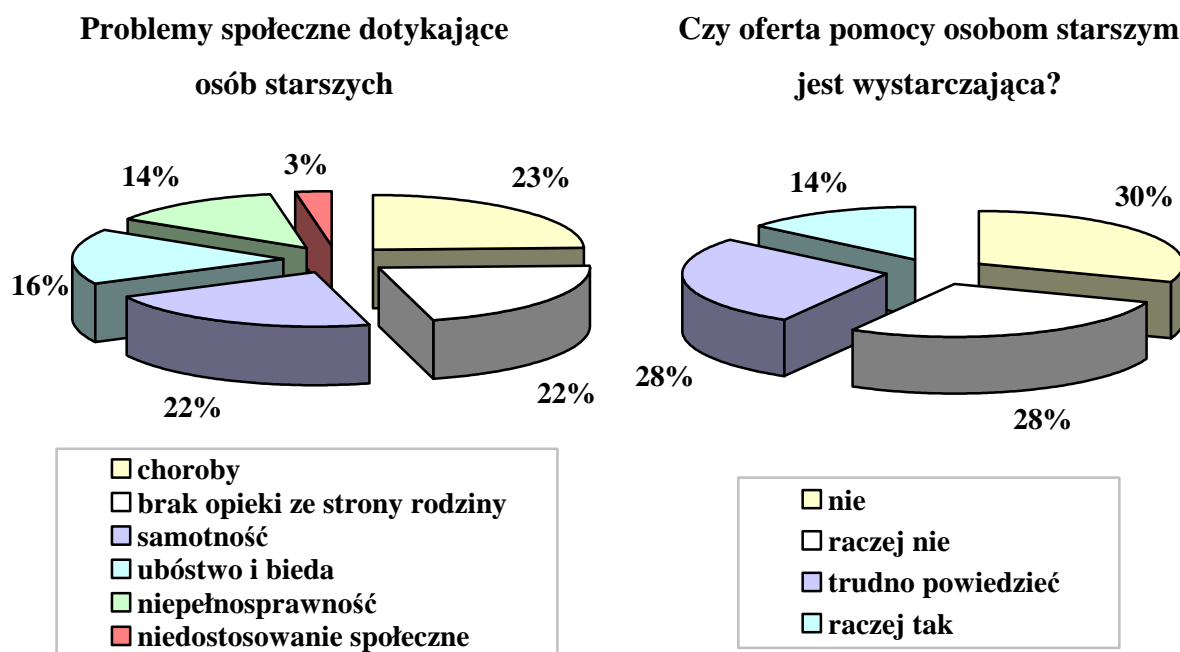
Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, łącznie 43% badanych uznało ją za wystarczającą lub raczej wystarczającą. Odmiennego zdania było w sumie 30% respondentów. Jednocześnie 27% respondentów nie miało zdania.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące sytuacji osób starszych w środowisku lokalnym. Pozwoliły one na identyfikację najważniejszych problemów dotyczących tę grupę osób oraz ocenę pomocy świadczonej osobom w wieku poprodukcyjnym. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

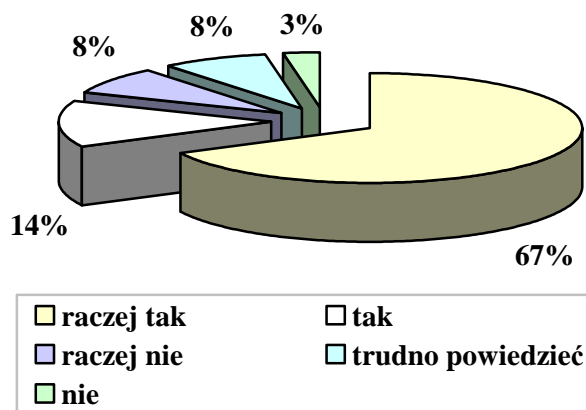
Badania własne Centrum AV.

W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotykające tę grupę osób podawali choroby (23%), a także brak opieki ze strony rodziny i samotność (po 22%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, wśród ankietowanych dominowały oceny negatywne: łącznie 58% badanych stwierdziło, że jest ona niewystarczająca lub raczej niewystarczająca, natomiast 14% respondentów wyraziło odmienną opinię. Jednocześnie 28% ankietowanych nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska.

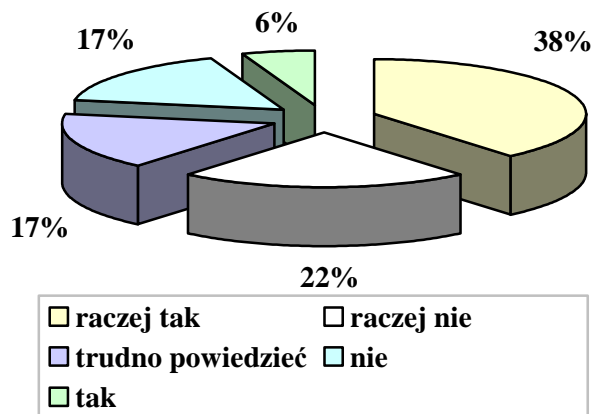
W ankiecie pytano o stosunek do osób niepełnosprawnych oraz próbowano wysondować, jak postrzegana jest w społeczności lokalnej oferta pomocy dla niepełnosprawnych. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

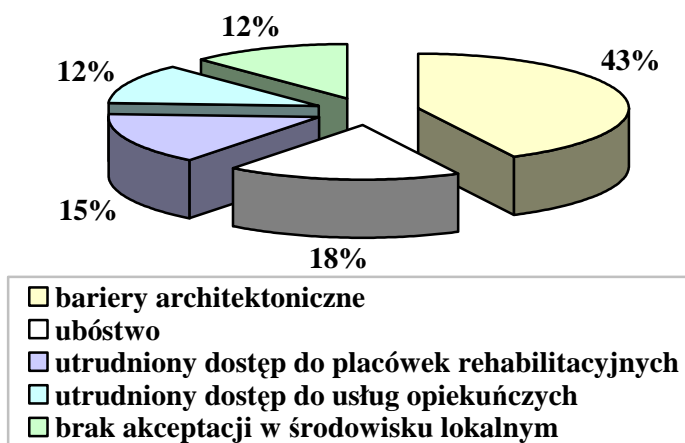

Badania własne Centrum AV.

Zdecydowana większość badanych (łącznie 81%) uznała, że środowisko lokalne akceptuje osoby niepełnosprawne. Jednocześnie w sumie 11% respondentów wyraziło odmienną opinię. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy tym osobom, to zdania były podzielone (z niewielką przewagą ocen pozytywnych): w sumie 44% badanych uznało, że propozycje pomocy są wystarczające, a przeciwnego zdania było łącznie 39% pytanych mieszkańców. Jednocześnie 17% nie potrafiło jasno sprecyzować swojego stanowiska.

Drażąc kwestię niepełnosprawności, poproszono ankietowanych o wskazanie problemów dotyczących osoby niepełnosprawne, a uzyskane odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie.

Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych

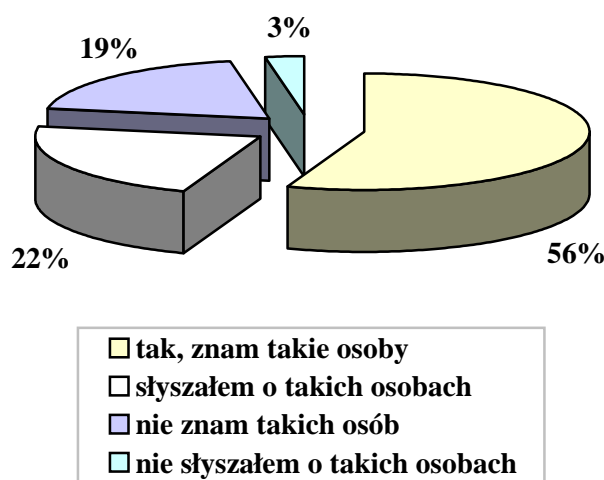

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (43%), ubóstwo (18%), utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (15%) i usług opiekuńczych (12%) oraz brak akceptacji w środowisku lokalnym (także 12%). Dodajmy, że ta ostatnia opinia potwierdza wcześniej wyrażany pogląd na temat stopnia akceptacji osób niepełnosprawnych.

W ankiecie znalazło się również pytanie odnoszące się do osób chorych psychicznie zamieszkujących na terenie gminy.

Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

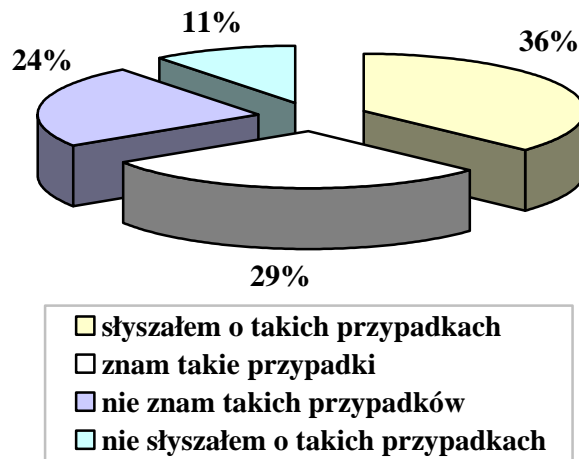

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w gminie nie jest obce większości jej mieszkańcom – łącznie 78% ankietowanych stwierdziło, iż zna takie osoby (56%) bądź też o nich słyszało (22%). Jednocześnie 22% respondentów wyraziło odmienną opinię.

Osobne zagadnienie w ankiecie stanowiła przemoc w rodzinie. Ankietowani wypowiedzieli się na temat znajomości rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

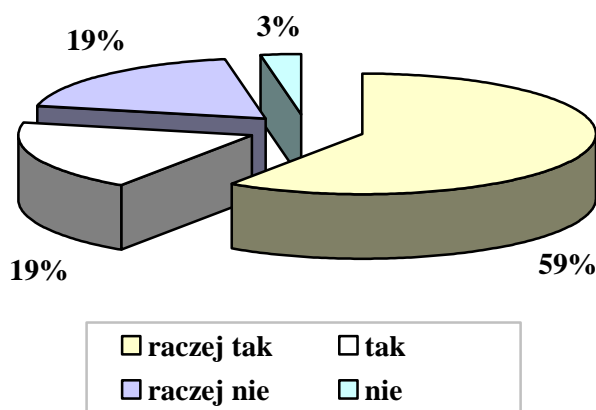

Badania własne Centrum AV.

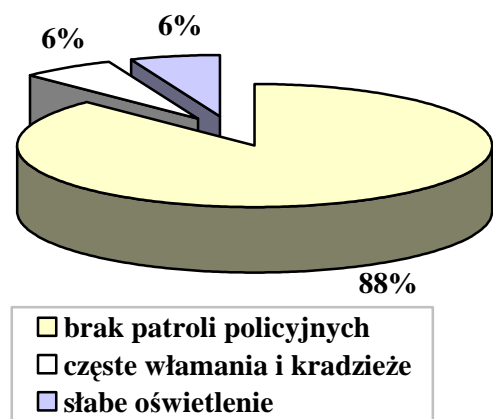
Podjęwszy problem przemocy domowej, większość badanych (łącznie 65%) stwierdziła, iż słyszała bądź zna przypadki występowania tej patologii w gminie, co należy uznać za zjawisko niezwykle niepokojące. Nie zna ich lub nie słyszało o nich w sumie 35% respondentów.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące stanu bezpieczeństwa w środowisku zamieszkania. Respondenci dzieląc się swoimi odczuciami w tym zakresie, wskazywali jednocześnie przyczyny braku bezpieczeństwa oraz źródła swojej wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Przyczyny braku bezpieczeństwa

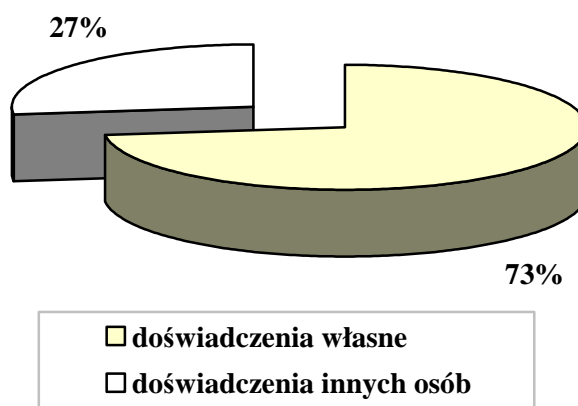

Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę bezpieczeństwa w gminie, to zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 78%) stwierdziła, że czuje się bezpiecznie bądź raczej bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było 22% respondentów. Przyczynami braku bezpieczeństwa były najczęściej: brak patroli policyjnych (88%), a także częste włamania i kradzieże oraz słabe oświetlenie w miejscach publicznych (po 6%).

Dla porównania dodajmy, że według badań TNS OBOP z 2006 r., 70% mieszkańców Polski czuło się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, 28% wyraziło odmienny pogląd (badania przeprowadzono na zlecenie policji wśród osób powyżej 15. roku życia).

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

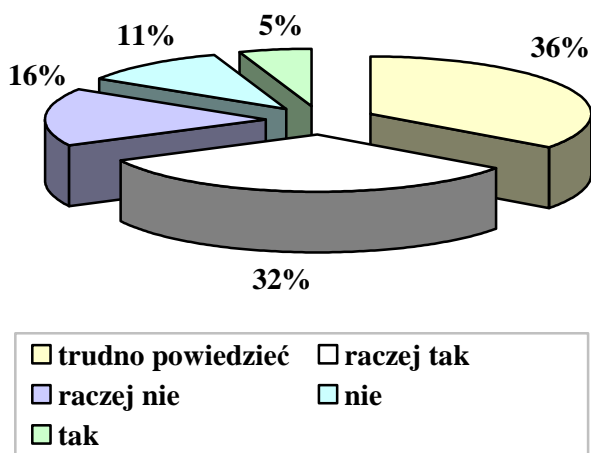

Badania własne Centrum AV.

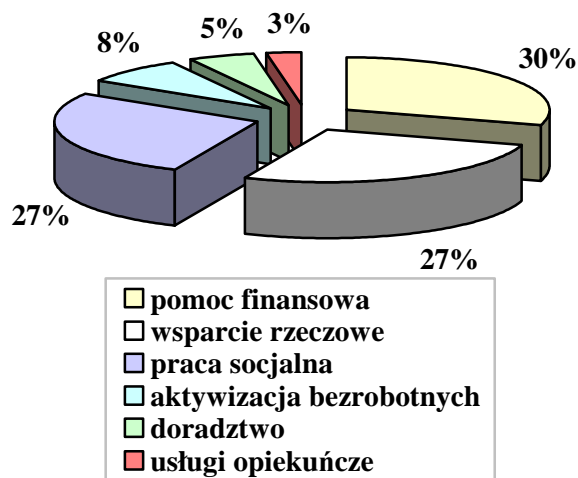
Źródłem wiedzy respondentów na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były w głównej mierze doświadczenia własne (73%).

Kolejne pytania w ankiecie odnosiły się do działalności miejscowego ośrodka pomocy społecznej. Respondenci oceniali ofertę udzielanej pomocy, wskazywali formy wsparcia, jakie powinien świadczyć OPS oraz wypowiedzieli się na temat pracy pracowników socjalnych. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy pomoc OPS-u jest wystarczająca?

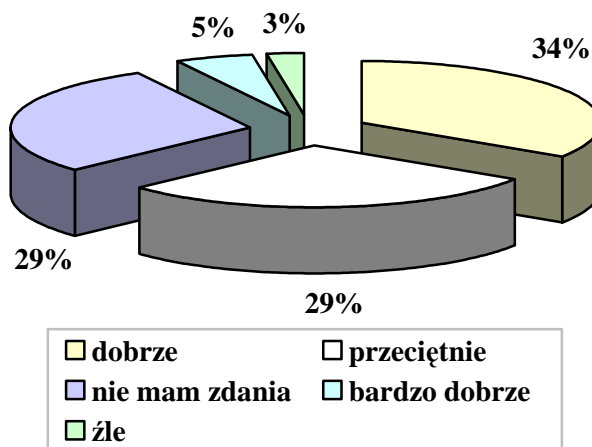

Jaką formę wsparcia powinien oferować OPS?

Badania własne Centrum AV.

Ocena pracy pracowników socjalnych

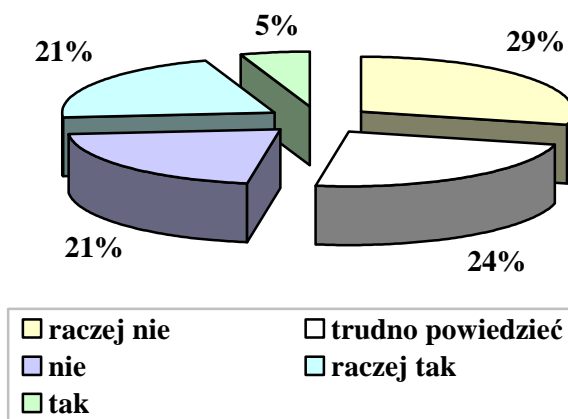

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez OPS, łącznie 37% ankietowanych stwierdziło, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było w sumie 27% respondentów, a 36% osób nie sprecyzowało swojego stanowiska. Wśród form wsparcia, jakie powinien oferować OPS, badani najczęściej wskazywali na pomoc finansową (30%), wsparcie rzeczowe i pracę socjalną (po 27%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, to 34% badanych oceniło ją dobrze, a 5% bardzo dobrze; za przeciętną uznało ją 29% respondentów, a za złą 3%.

Uzupełnieniem poprzednio omawianych kwestii było pytanie o stopień zaspokajania potrzeb środowiska lokalnego przez działające na terenie gminy organizacje pozarządowe.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, w sumie połowa badanych miała negatywne opinie. Jednocześnie łącznie 26% ankietowanych było odmiennego zdania, a 24% osób nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska w tej sprawie.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi,
- istnienie organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym,
- współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia,
- występowanie bezrobocia długotrwałego wśród kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,
- niepodnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwale.

Szanse

- zahamowanie rozwoju zjawiska bezrobocia długotrwałego i wykluczenia społecznego,
- współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- ograniczona dostępność kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej i pozarządowej,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- wysoki poziom aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- odpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- upowszechnianie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek, ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niezadawalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dysponowanie miejscami pobytu dla ofiar przemocy,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- istnienie organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- współpraca władz lokalnych i regionalnych z organizacjami pozarządowymi w obszarze uzależnień oraz wymiana doświadczeń i informacji pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami.

Słabe strony

- nieodpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- słabo przygotowana baza lokalowa,
- brak bazy leczenia odwykowego,
- niewłączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- ograniczona współpraca z Kościołem.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Zagrożenia

- ograniczona współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia osób bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- posiadanie wiedzy na temat miejsc grupowania się osób bezdomnych,
- dostrzeganie różnorodności problemu bezdomności i stosowanie działań zapobiegawczych,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- umiejętne komunikowanie się z mediami w sprawach bezdomności,
- niestosowanie podziału na bezdomnych swoich i obcych,

- brak problemu minimalizowanie zjawiska bezdomności w małych społecznościach lokalnych,
- istnienie struktury stacjonarnej dla bezdomnych,

Słabe strony

- brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- brak odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności i standaryzacji usług dla bezdomnych.

Szanse

- dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi a instytucjami samorządowymi i rządowymi,
- obiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- społeczna akceptacja osób bezdomnych,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- wpływ systemu gospodarczego na problem bezdomności,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- możliwość kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej oraz realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- poprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych.

Słabe strony

- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,

- wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- ograniczona liczba małych form pomocy społecznej dla osób starszych w gminie,
- wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy,
- niski poziom życia osób starszych,
- niekorzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- szkolenie kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- podejmowanie działań w zakresie dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- koordynacja działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych.

Zagrożenia

- wzrost liczby osób samotnych,
- niedostosowanie do osób starszych infrastruktury,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności aktywnych organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje samorządowe,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- dobry przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- dostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- pełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- równomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- stabilizacja liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,

- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- nieodpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- posiadanie dziennego ośrodka wsparcia – Środowiskowego Domu Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi,
- funkcjonowanie na terenie gminy Klubu Seniora jako ośrodka wsparcia dla osób starszych,
- wykwalifikowana kadra pomocy społecznej,
- istnienie Domu Wspólnoty „Barka”.

Słabe strony

- brak lokali socjalnych,
- brak domu pomocy społecznej,
- brak domu dziennego pobytu,
- brak kadry specjalistycznej (psychologa, psychoterapeuty, radcy prawnego),
- brak ośrodków leczenia uzależnień,
- brak możliwości leczenia stacjonarnego w zakresie uzależnienia alkoholowego,
- brak zakładu aktywizacji zawodowej,
- brak jadłodajni,
- brak zaplecza lokalowego na potrzeby ośrodka pomocy społecznej,
- słaba infrastruktura pomieszczeń środowiskowego domu samopomocy oraz klubu seniora.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku

ul. Marszałkowska 18, 66-530 Drezdenko.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Drezdenko.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek, realizując zadania wynikające m.in. z ustaw o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych i postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Kadre jednostki stanowi kierownik, 7 pracowników socjalnych i 13 innych pracowników.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej. W 2006 roku pomocą objęto 1.311 rodzin (w tym 560 osób z terenów wiejskich gminy).

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w OPS-ie uczestniczy w licznych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia, warsztaty i seminaria zrealizowane w 2006 roku: „System oceny pracowników”, „Kontrakt socjalny – osiągnięcia i problemy (superwizja)”, „Zmiany w ustawie o świadczeniach rodzinnych od 1 września 2006 r. oraz postępowanie w sprawie świadczeń nienależnie pobranych”, „Pracownik socjalny wobec problemu przemocy w rodzinie”, „Aktualne problemy w pracy z klientem pomocy społecznej”, „Możliwości wsparcia osób wykluczonych społecznie w świetle obowiązujących przepisów prawa”, „Aktywizacja kobiet wiejskich społeczności lokalnych”, „Zasady ewidencjonowania rozliczania i sporządzania sprawozdań w zakresie zaliczek alimentacyjnych”, „Psychopatologia”, „Żywioły, czyli świat według starożytnych - pedagogika zabawy w pracy z osobami z upośledzeniem umysłowym”, „Praktyka teatru w zespole osób niepełnosprawnych”, „Terapia sztuką w rewalidacji osób upośledzonych umysłowo”, „Metody i formy symulacji sensorycznej w rewalidacji osób upośledzonych umysłowo”, „Technologia w komunikacji i edukacji”, „Wdrażanie ustawy o organizacjach pożytku publicznego i wolontariacie w korelacji z ustawą o zatrudnieniu socjalnym i ustawą o pomocy społecznej”, „Problematyka rynku pracy, aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych wynikająca z zastosowania ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy”.

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Marszałkowska 18, 66-530 Drezdenko.

1. Podmiot prowadzący:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Placówka oferuje zajęcia plastyczne, krawieckie, teatralne, komputerowe, stolarskie, witrażowe, rękodzielnicze, socjoterapeutyczne, muzykoterapeutyczne, kulinarne, rehabilitacyjne, kulturalno-rekreacyjne, a także poradnictwo i kształtowanie nawyku umiejętnego wykorzystania czasu wolnego.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do 24 osób niepełnosprawnych intelektualnie i chorych psychicznie.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- zwiększenie liczby pracowni w celu prowadzenia terapii i treningów zaradności życiowej,
- zatrudnienie specjalistów, m.in. psychoterapeuty, pedagoga,
- stworzenie mieszkań chronionych,
- zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych z terenu gminy na zajęcia,
- stworzenie punktu informacyjnego dotyczącego zatrudnienia osób niepełnosprawnych,

Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza

ul. Marszałkowska 18, 66-530 Drezdenko.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Drezdenko.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- aktywny wypoczynek (zajęcia sportowe, organizowanie ferii zimowych, zajęcia w czasie wakacji),
- odrabianie lekcji, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne,
- praca specjalna z rodzinami.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w tym z problemem uzależnień, niewydolnych wychowawczo – przeciętnie 30 osób w miesiącu.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- zakup sprzętu komputerowego i zapewnienie dostępu do internetu,
- zakup słowników multimedialnych i gier edukacyjnych,
- organizowanie wyjazdów do teatru, kina, operetki,
- wydanie tomiku wierszy i prozy (nakład ok. 50 sztuk),
- objęcie dzieci i ich rodzin pomocą psychologiczną.

Punkt Konsultacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ofiar Przemocy w Rodzinie

ul. Marszałkowska 18, 66-530 Drezdenko.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Drezdenko.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- prowadzenie konsultacji i poradnictwa psychologicznego dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych: motywowanie i kierowanie do leczenia, dostarczanie informacji o możliwości podejmowania profesjonalnej terapii, udzielanie wsparcia i pomocy psychospołecznej osobom po zakończeniu terapii odwykowej w celu podtrzymania abstynencji i rehabilitacji społecznej i rodzinnej,
- prowadzenie konsultacji i poradnictwa dla ofiar i sprawców przemocy domowej: prowadzenie indywidualnych przypadków związanych z przemocą w rodzinie, uruchomienie interwencji w przypadku zdiagnozowania przemocy domowej, udzielanie informacji o możliwości podejmowania leczenia w przypadkach uzależnienia od narkotyków, hazardu, leków.

W ramach działalności Punktu Konsultacyjnego czynny jest Telefon Zaufania (dyżury osób przeszkolonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych). Przy Punkcie działają również Grupa AA „Zośka” oraz grupa wsparcia.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta Punktu skierowana jest do osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych oraz ofiar i sprawców przemocy domowej.

W 2006 roku na terapię uzależnień uczęszczało 25 osób, w tym 5 członków rodzin osób uzależnionych, natomiast pomocą psychospołeczną i wsparciem dla rodzin w sytuacji kryzysowej objęto 132 osoby, w tym 130 osób z problemem alkoholowym i 12 osób stosujących przemoc wobec innych członków rodziny.

Na terenie gminy w obszarze uzależnień działają również grupy samopomocowe: Grupa AA „Nadzieja” i Grupa Al-Anon przy Klubie Abstynenta „Trzeźwość”.

Punkt Informacyjny dla ofiar przemocy domowej z miejscami noclegowymi

ul. Szkolna 14, 66-530 Drezdenko.

1. Podmiot prowadzący:

Fundacja Dom Wspólnoty Barka w Drezdenku.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- informacja i poradnictwo indywidualne w zakresie przemocy domowej, uzależnień i współuzależnienia,
- miejsca noclegowe z całodobowym utrzymaniem przez okres do 3 miesięcy,
- grupy wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy domowej, współuzależnionych i uzależnionych.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Z oferty skorzystało 181 osób, w tym 79 kobiet, 99 mężczyzn i 3 dzieci.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- wsparcie finansowe dotyczące wynajmu lokalu, opłat za ogrzewanie i energię,
- dofinansowanie zatrudnienia specjalistów.

Dom Wspólnoty dla Osób Bezdomnych

ul. Chrobrego 10, 66-530 Drezdenko.

1. Podmiot prowadzący:

Fundacja Dom Wspólnoty Barka w Drezdenku.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- pobyt stały lub okresowy dla osób bezdomnych,
- całodobowe wyżywienie, zaopatrzenie w odzież, obuwie, środki higieny osobistej,
- możliwość uczestniczenia w grupach wsparcia,
- pomoc w znalezieniu pracy.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do osób bezdomnych, opuszczających zakłady karne, do osób po terapiach uzależnień, samotnych matek z dziećmi, osób starszych i samotnych, osób oczekujących na miejsce w DPS. W 2007 r. z oferty skorzystało 98 osób.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- dofinansowanie zatrudnienia pracownika administracyjnego, pracownika socjalnego, psychologa, specjalisty ds. rodzinny,
- dofinansowanie zakupu opału, dofinansowanie rachunków za czynsz, energię elektryczną, gaz.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Kościuszki 31, 66-530 Drezdenko.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat strzelecko-drezdenecki.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dzieciom i młodzieży, ich rodzicom i nauczycielom w zakresie:

- wczesnej interwencji, wspomaganie rozwoju dziecka,
- przeciwdziałania i przezwyciężania trudności szkolnych,
- dokonywania przez uczniów wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowania kariery szkolnej,
- wspomaganie niepełnosprawnych,
- wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji szkoły,
- doradztwa.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Z oferty skorzystało w roku szkolnym 2006/2007 1.452 dzieci i młodzieży.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- środki na wyposażenie gabinetów w testy, sprzęt, pomoce dydaktyczne, programy komputerowe,
- zwiększenie ilości środków na doskonalenie zawodowe pracowników pedagogicznych.

Klub Seniora „Drzeń”

al. Piastów 1, 66-530 Drezdenko.

1. Podmiot prowadzący:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Wsparcie dla osób starszych, samotnych, emerytów i rencistów poprzez organizowanie czasu wolnego, aktywne i prozdrowotne zajęcia.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do 120 osób. Klub dysponuje 60 miejscami.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Powiększenie bazy lokalowej pozwoliłoby poszerzyć ofertę programową Klubu.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Drezdenko funkcjonuje 49 organizacji pozarządowych. Pomędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych, w szczególności wytyczonych w Wieloletnim Programie Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi przyjętym przez Radę Miejską w Drezdenku 29 grudnia 2005 roku. Wymieniono w nim następujące dziedziny: edukacja i wychowanie; przeciwdziałanie uzależnieniom; ochrona i promocja zdrowia; działania na rzecz niepełnosprawnych; bezpieczeństwo i ład społeczny; kultura i ochrona dziedzictwa narodowego; kultura fizyczna, rekreacja oraz turystyka; ekologia i ochrona środowiska; działalność na rzecz demokracji lokalnej; promocja miasta, rozwoju regionalnego i lokalnego; działania na rzecz integracji europejskiej.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać

w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Drezdenko.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY DREZDENKO

1. Stowarzyszenie Dzieci Specjalnej Troski.
2. Polskie Towarzystwo Społeczno-Sportowe „Sprawni Razem”.
3. Miejski Klub Sportowy „Łucznik”.
4. Klub Sportowy „Błękitni”.
5. Gminny Klub Sportowy „Meprozet”.
6. DKS Lubuszanin Drezdenko.
7. Stowarzyszenie Miłośników Muzyki Organowej i Kameralnej „Sauerianum”.
8. Fundacja na Rzecz Woldenberczyków.
9. Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Cyklistów „Jednoślądz”.
10. ZHP Komenda Hufca Zwierzyn.
11. Stowarzyszenie Kulturalne „Gadium”.
12. Stowarzyszenie Dzieci Wojny w Polsce.
13. Klub Rowerowy „Strzelec”.
14. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Więzi”.
15. Ludowy Klub Sportowy „POM”.
16. Parafialny Zespół Caritas przy Parafii św. Antoniego w Bobrówku.
17. Strzelecko-Krajeńskie Towarzystwo Kultury.
18. Stowarzyszenie „Ratajada” – młodzież przeciwko uzależnieniom.
19. Noteckie Towarzystwo Kultury – NTK.
20. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Koło Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym.
21. Stowarzyszenie Rodzin Katolickich.
22. Stowarzyszenie Twórców Kultury „Styk”.
23. Młodzieżowy Klub Żeglarski „Szkwał”.
24. Stowarzyszenie Walki z Kalectwem.
25. Strzelecko-Krajeńskie Stowarzyszenie Wspierania Trzeźwości „Apogeum”.
26. Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości.

27. Klub Sportowy „LEŚNIK” Rapin.
28. Klub Sportowy „PUMARES” Niegosław.
29. Ludowy Klub Sportowy „URAN” Trzebicz.
30. Klub Sportowy „RADOWIAK” Radowo.
31. Klub Sportowy „SOKÓŁ” Gościm.
32. Szkolny Klub Sportowy „SOKÓŁ”.
33. Klub Sportowy Drezdenko
34. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków, Zarząd Koła Terenowego Drezdenko.
35. Polski Związek Niewidomych, Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności, Zarząd Koła.
36. Związek Harcerstwa Polskiego Szczep „INDIANIE” Drezdenko.
37. Caritas – Zespół Parafialny przy Parafii pw. Przemienienia Pańskiego, Drezdenko.
38. Drezdenecki Klub Abstynenta „Trzeźwość”.
39. Klub Tenisowo-Brydżowy „RELAX” Drezdenko.
40. „S.O.S. dla Puszczy Nadnoteckiej, Lubiatów.
41. Nadnoteckie Towarzystwo Kultury.
42. Spotkania w Puszczy.
43. Fundacja Pomocy Wzajemnej „BARKA” Dom Wspólnoty Barka.
44. Fundacja Hof & Hein, Trzebicz Nowy.
45. Związek Nauczycielstwa Polskiego.
46. Zespół Kameralny Cantus Firmus.
47. Związek Emerytów i Rencistów.
48. Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych,
Zarząd Miejsko-Gminny.
49. Związek Inwalidów Wojennych i Wojskowych.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Drezdenko korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

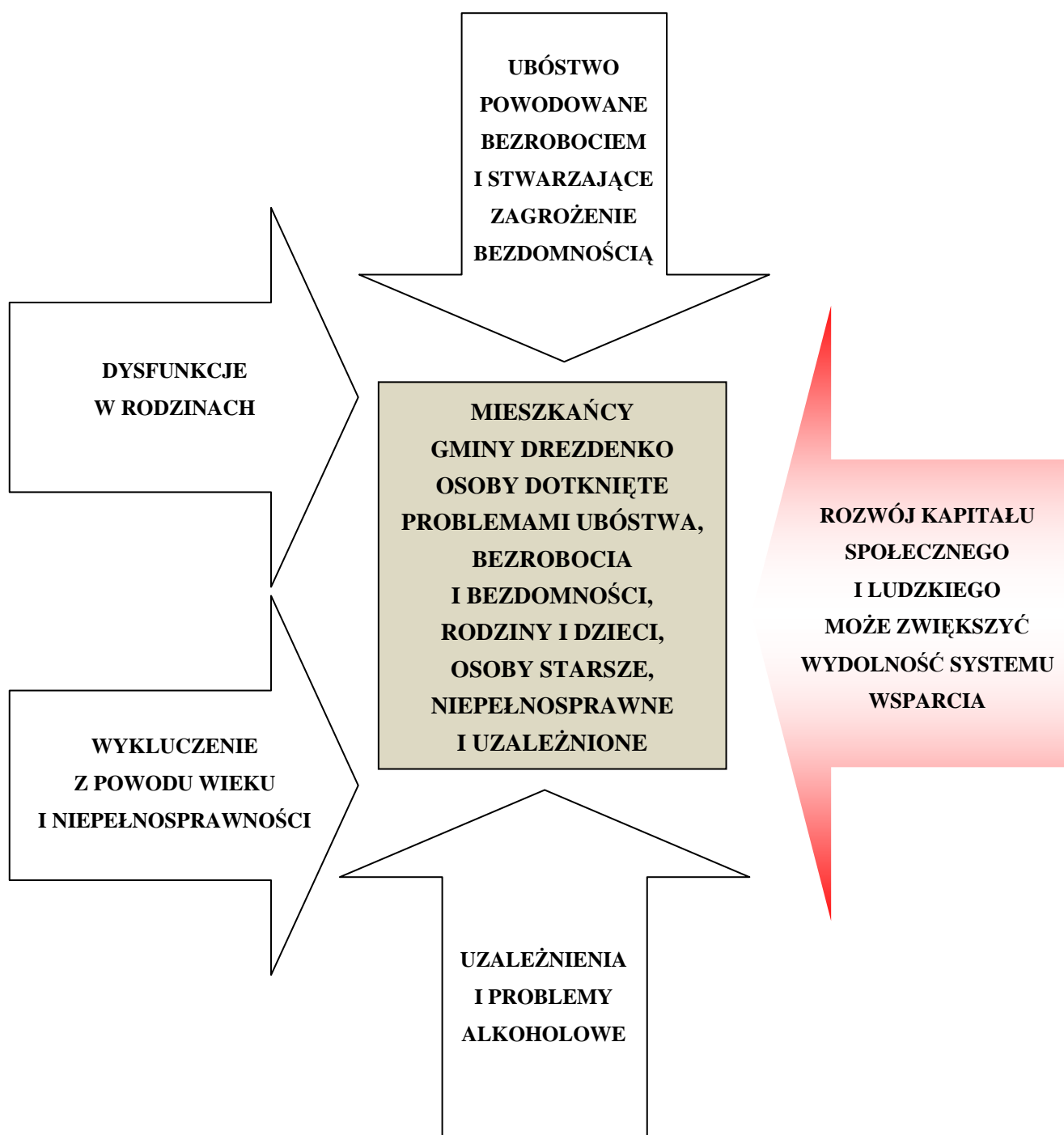
Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są ubóstwo i bezrobocie stwarzające zagrożenie bezdomnością. Równie ważne jest przeciwdziałanie dysfunkcjom opiekuńczo-wychowawczych, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom licznym na terenie gminy, a tym samym szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności. W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie gminy, należy ponadto rozwijać kapitał społeczny i ludzki w środowisku lokalnym. Samorząd gminny powinien rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Nie należy zapominać równocześnie o dalszej profesjonalizacji służb publicznych, a w szczególności pracowników zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej. Szkolenia, rozwój zawodowy i zwiększone nakłady na służby społeczne powinny zaowocować zwiększoną efektywnością zawieranych kontraktów socjalnych, programowanych i realizowanych projektów socjalnych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Poniższy schemat przedstawia problemy społeczne gminy Drezdenko, które należy rozwiązać w ramach lokalnej strategii.

PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY DREZDENKO, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

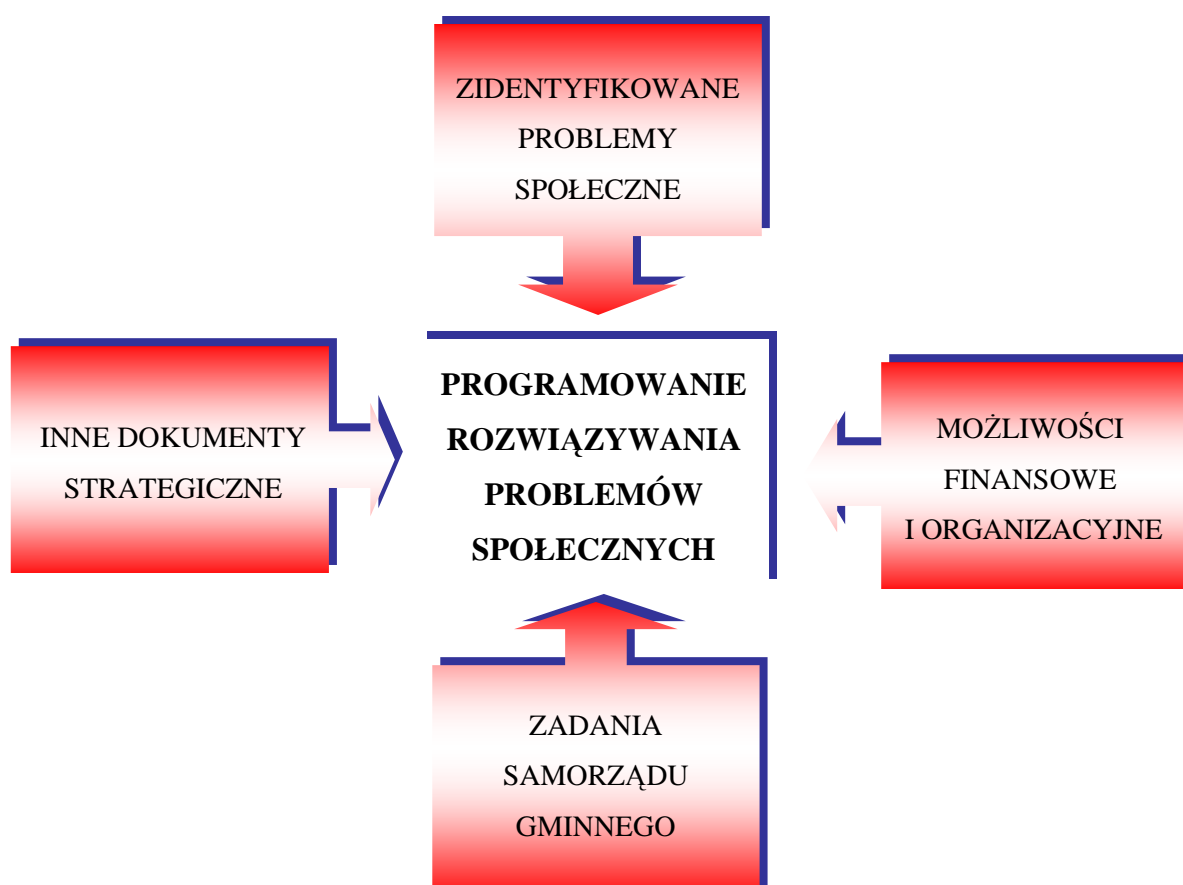

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE

**KWESTIE POŚREDNIO WPŁYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH**

Poniższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**GMINA DREZDENKO DAŻY DO ZAPEWNIENIA
SWOIM MIESZKAŃCOM DOBROSTANU
ORAZ PRZECIWDZIAŁA WYKLUCZENIU
SPOŁECZNEMU POPRZEZ SOLIDARYZM
I SUBSYDIARNOŚĆ REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ**

ZWIĄZEK MISJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

**GMINA DREZDENKO DĄŻY DO ZAPEWNIENIA SWOIM MIESZKAŃCOM
DOBROSTANU ORAZ PRZECIWDZIAŁA WYKLUCZENIU
SPOŁECZNEMU POPRZECZ SOLIDARYZM I SUBSYDIARNOŚĆ
REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ**

Związek misji z celami strategicznymi przedstawiono w formie diagramu ostrosłupowego, uzależniając położenie poszczególnych celów strategicznych od liczby mieszkańców gminy, w stosunku do których adresowane będą cele operacyjne i kierunki

działań zawarte w części programowej strategii. Cel strategiczny nr 1 dotyczący rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego obejmuje zdecydowaną większość mieszkańców, dlatego stanowi podstawę ostrosłupa, kolejne cele, oczywiście są nie mniej ważne, ale za każdym razem obejmują one wybrane – nieco mniejsze – grupy społeczne. Należy przyjąć, że zestawienie ma charakter wyłącznie poglądowy. W praktyce wybrane rodziny i mieszkańcy będą mogli być obejmowani realizacją programów i projektów z dwóch, a nawet trzech celów strategicznych w zależności od pojawiających się problemów społecznych.

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 1.

**Wzmacnianie lokalnej społeczności
w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów**

Cele operacyjne:

1. Profesjonalizacja pomocy społecznej.
2. Rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez doksztalcanie i zwiększenie liczby pracowników socjalnych do poziomu zgodnego z ustawą o pomocy społecznej.
3. Podjęcie działań w kierunku poprawy bazy lokalowej Ośrodka Pomocy Społecznej.
4. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet, na łamach lokalnych mass mediów (prasa, telewizja), rozpowszechnianie ulotek, rozlepianie plakatów, zamieszczanie ogłoszeń, utworzenie punktu informacyjnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
2. Upowszechnianie pozytywnych skutków działań obywatelskich.
3. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne, kościół katolicki i inne

kościół, związki wyznaniowe, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.

4. Wspieranie organizacyjne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
5. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już funkcjonujących na terenie gminy poprzez: systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach, regularne spotkania i wymianę doświadczeń.
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wykorzystania na potrzeby lokalnej infrastruktury pomocowej obiektów budowlanych będących w posiadaniu gminy, np. budynku po telekomunikacji.
7. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Pogłębiający się obszar ubóstwa stwarza zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych, m.in. przestępczości.

Cel strategiczny 2.

Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego

Cele operacyjne:

1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych oraz zapobiegające w stosunku do grup znajdujących się na pograniczu minimum socjalnego.
2. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym szczególnie bezrobotnych długotrwale.
3. Pomoc osobom bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Badanie i monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego osób korzystających z systemu pomocy społecznej.
2. Zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej oraz współpracujące z nim organizacje pozarządowe.
3. Systematyczne doszkadzanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
4. Zapewnienie najuboższej grupie mieszkańców gminy przynajmniej jednego gorącego posiłku dziennie – podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy jadłodajni.
5. Prowadzenie w środowisku lokalnym akcji charytatywnych na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami ubóstwa i bezrobocia (zbiórki żywności, odzieży, sprzętu AGD).
6. Realizacja projektów związanych ze zwiększeniem aktywności lokalnej społeczności.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem osób po 45 roku życia), aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia.
2. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych (ze szczególnym uwzględnieniem osób po 45 roku życia).
3. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, mogących zorganizować np. Klub Integracji Społecznej.
4. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
5. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3:

1. Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez: pracę socjalną, polegającą m.in. na poradnictwie w zakresie możliwości pomocy w opłacie czynszu celem zapobieżenia eksmisji i bezdomności, informowaniu o zamianie mieszkań, oraz zapewnienie schronienia (we współpracy z Fundacją Dom Wspólnoty Barka).
2. Tworzenie mieszkań socjalnych – podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi.
3. Prowadzenie działań osłonowych na rzecz osób bezdomnych – m.in. pomoc materialna, rzeczowa, medyczna, poradnictwo specjalistyczne, opracowywanie i realizowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy rozszerzyć ofertę spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 3.

Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny

Cele operacyjne:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
2. Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa (prawnik, psychoterapeuta, konsultant ds. uzależnień, pedagog), w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej.
3. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy żłobka oraz zwiększenia dostępu do opieki przedszkolnej.
4. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich poprzez: organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży odpowiedniej do pory roku i wyposażenia w artykuły szkolne, organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego oraz organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.

5. Rozwój sieci i oferty świetlic gminnych, w tym środowiskowych, socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych, działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywanie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
6. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.
7. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
8. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
9. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
10. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, turnieje sportowe, wycieczki), tworzenie klubów młodzieżowych, zwiększenie dostępu do infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej.
11. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
12. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.
13. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

14. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Na terenie gminy ma miejsce wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności nasilają się problemy zdrowotne i zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tych grup odpowiedniej sfery usług wzmacniających i wspierających.

Cel strategiczny 4.

Budowa zintegrowanego systemu wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych
--

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
3. Aktywizacja osób upośledzonych psychicznie.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez: propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, ułatwienie kontaktu z placówkami służby zdrowia i placówkami rehabilitacyjnymi, wspieranie rodziny w opiece nad chorym w domu, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych (rozwój wolontariatu na rzecz usług sąsiedzkich) oraz rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez zwiększenie liczby opiekunek oraz podniesienie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług.
3. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym, m.in. poprzez opracowywanie projektów socjalnych promujących integrację społeczną.

4. Wsparcie socjalne i psychologiczne osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnoprawnych.
5. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne, m.in. poprzez rozszerzenie oferty i poprawienie bazy lokalowej funkcjonującego na terenie gminy Klubu Seniora.
6. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy Dziennego Domu Pobytu.
7. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
  - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
  - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (m.in. poprzez współpracę z warsztatami terapii zajęciowej).
8. Tworzenie na terenie gminy mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych.
9. Podjęcie działań w kierunku rozszerzenia oferty i poprawienia bazy lokalowej funkcjonującego na terenie gminy Środowiskowego Domu Samopomocy.
10. Wspieranie i rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 5.

<p style="text-align: center;">Rozwój zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień</p>

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują, m.in. przeciwdziałanie przemocy domowej.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Monitorowanie problemu uzależnień na terenie gminy, m.in. poprzez przeprowadzanie badań ankietowanych wśród mieszkańców.
2. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
3. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
4. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek, m.in. poprzez rozpowszechnianie ulotek, organizowanie spotkań poświęconych tej tematyce.
5. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

6. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym – rozszerzenie oferty funkcjonującego na terenie gminy punktu konsultacyjnego.
7. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania narkomanii.
8. Przeciwdziałanie przemocy domowej:
  - rozszerzenie oferty i zasobów funkcjonujących na terenie gminy punktów: konsultacyjnego i informacyjnego, świadczących pomoc m.in. ofiarom i sprawcom przemocy,
  - opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł

korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
  - przyrost naturalny na 1.000 osób,
  - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
  - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
  - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
  - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
  - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
  - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
  - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
  - głębokość ubóstwa,
  - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
  - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
  - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,

- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które

Rada Miejska rocznie będzie przeznaczala na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty OPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądaných cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądané i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawiamy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy projektów pozyskają na nie środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom gminy działającym w obszarze polityki społecznej.

1. „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”

Wnioskodawca:	Wioletta Kantor-Kapiczak, Centrum Integracji Społecznej, ul. Marszałkowska 18, 66-530 Drezdenko
Cel strategiczny:	Zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego, aktywizacja lokalnego rynku pracy
Cele szczegółowe:	<ul style="list-style-type: none"> • przyuczenie do zawodu, • podwyższenie kwalifikacji zawodowych, • nabycie umiejętności samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy, • uczestniczenie w życiu społeczności lokalnej, pełnienie ról społecznych
Grupa objęta działaniem:	<ul style="list-style-type: none"> • długotrwale bezrobotni – klienci OPS-u, • osoby uzależnione po terapii, • osoby niepełnosprawne, • osoby bezdomne, • osoby opuszczające zakłady karne

2. „Działalność świetlic profilaktyczno-wychowawczych na terenie gminy”

Wnioskodawca:	Wioletta Kantor-Kapiczak, Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza, ul. Marszałkowska 18, 66-530 Drezdenko
Cel strategiczny:	1. Zapobieganie dysfunkcjom rodziny. 2. Organizacja czasu wolnego dla dzieci.
Cele szczegółowe:	<ul style="list-style-type: none"> • aktywny wypoczynek (zajęcia sportowe, organizacja ferii zimowych, zajęć podczas wakacji), • odrabianie lekcji, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, • pomoc psychologa dla dzieci, • praca socjalna z rodzinami
Grupa objęta działaniem:	Dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w tym z problemem uzależnień, niewydolnych wychowawczo

3. „Klub Młodzieżowy”

Wnioskodawca:	Wioletta Kantor-Kapiczak, Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza, ul. Marszałkowska 18, 66-530 Drezdenko
Cel strategiczny:	Aktywizacja młodzieży gimnazjalnej poprzez organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego
Cele szczegółowe:	<ul style="list-style-type: none"> • kawiarenka internetowa, • sekcje zainteresowań (plastyczna, muzyczna, teatralna, taneczna, hobbistyczna), • zajęcia sportowe, • zajęcia plenerowe, eskapady, obozy, wycieczki i według potrzeb
Grupa objęta działaniem:	Uczniowie szkół gimnazjalnych

4. „Klub Integracji Społecznej”

Wnioskodawca:	Wioletta Kantor-Kapiczak, Centrum Integracji Społecznej, ul. Marszałkowska 18, 66-530 Drezdenko
Cel strategiczny:	Minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia oraz aktywizacja osób bezrobotnych
Cele szczegółowe:	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie wiedzy i umiejętności w zakresie radzenia sobie z codziennymi problemami, • kształtowanie aktywności społecznej, • nabycie nowych umiejętności (np. obsługa komputera, prowadzenie własnej działalności gospodarczej), • kształtowanie większej samodzielności w poruszaniu się na rynku pracy
Grupa objęta działaniem:	<ul style="list-style-type: none"> • długotrwale bezrobotni, • samotne matki wychowujące dzieci, • bezdomni, • zwalniani z zakładów karnych, • niepełnosprawni.

5. „Klub Pracy”

Wnioskodawca:	Wioletta Kantor-Kapiczak, Centrum Integracji Społecznej, ul. Marszałkowska 18, 66-530 Drezdenko
Cel strategiczny:	Aktywne poruszanie się po rynku pracy przez osoby bezrobotne
Cele szczegółowe:	<ul style="list-style-type: none"> • poznawanie podstawowych zagadnień rynku pracy i mechanizmów, które nim rządzą, • analiza lokalnego rynku pracy, • dostosowanie kwalifikacji, umiejętności i predyspozycji do ofert na rynku pracy, • podejmowanie decyzji w sprawie przyszłości

	zawodowej, <ul style="list-style-type: none"> • nabywanie wiedzy z zakresu technik i metod poszukiwania pracy.
Grupa objęta działaniem:	<ul style="list-style-type: none"> • długotrwanie bezrobotni klienci OPS-u, • absolwenci, • osoby o długim stażu zawodowym, • osoby, które chcą zatrudnić się pierwszy raz w życiu

6. „Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole”

Wnioskodawca:	Barbara Mamot, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, ul. Konopnickiej 2, 66-530 Drezdenko
Cel strategiczny:	Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole (zwłaszcza agresji słownej) przez zwiększenie świadomości problemu, zmianę postaw uczniów wobec przemocy
Cele szczegółowe:	<ul style="list-style-type: none"> • uświadomienie znaczenia i rozmiaru agresji oraz wzmocnienie więzi prawidłowych między uczniami, • kształtowanie postawy otwartości na innych ludzi, • kształtowanie właściwych postaw, wzajemnej życzliwości i otwartości, • kształtowanie w młodzieży mechanizmów radzenia sobie z agresją
Grupa objęta działaniem:	Uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Drezdenku

7. „Masz szansę”

Wnioskodawca:	Zespół Szkół im. H. Sienkiewicza, ul. Portowa 1, 66-530 Drezdenko
Cel strategiczny:	Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu młodzieży
Cele szczegółowe:	Objęcie 300 młodych ludzi programem bezpłatnych kursów tańca i walk wschodnich, wyjazdami do kina i teatru. Stu beneficjentów projektu pokaże wytwory swojej pracy podczas imprezy lokalnej
Grupa objęta działaniem:	Młodzież miasta i gminy Drezdenko

8. „Zawsze razem”

Wnioskodawca:	Szkoła Podstawowa w Niegosławiu, 66-530 Drezdenko
Cel strategiczny:	Niwelowanie negatywnych konsekwencji związanych z rozłąką członków rodzin zmuszonych do wyjazdów za pracą.
Cele szczegółowe:	<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie zjawisku emigracji zarobkowej, • wspieranie samotnych matek z dziećmi w sytuacji rozstania dziecka z rodzicem.
Grupa objęta działaniem:	Uczniowie i ich rodzice

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- *Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- *Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- *Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.